

HORIA
LOVINESCU

Noaptea umbrelor

PERSONAJELE :

ALEX
GRETA
DAN
FEMEIA
ȚINĂRUL
BĂRBAȚUL
COPILUL
MOȘ MARIN

În ceea ce privește personajele principale (Alex, Greta), autorul a indicat vârsta cu aproximație. În orice caz, ea nu trebuie să fie sub 35 de ani, și să nu depășească 40—42 de ani la bărbați.

Încăperea principală a unei cabane; foarte modestă și vădit nefrecventată. Mai multe uși: una, în spatele unui bar-tejghea, dă spre bucătărie, una, spre o cameră, alta e ușa de intrare. O scară subredă duce, probabil, la o cameră mansardată. De o parte și de alta a încăperii, două paturi lungi, de scinduri, dintre care unul, fără pături. Una sau două mese, scaune etc. O sobă de tuci. O fercastră prin care nu se vede nimic, deoarece o ceață albă și viscoasă se lipește de ea ca o ventuză. În spatele tejghelei se agită un bătrîn, în a cărui îmbrăcăminte anumite zărnuri indică un muntean localnic. Stringe niște farfurii, tacimuri, sticle și, după ce aruncă o privire ceasului cu cuc, care tocmai sună ora 7, intră în bucătărie și închide ușa. După o clipă, în care se aude mai tare șuierul vântului, pe scară coboară un bărbat îmbrăcat de drum, cu un hanorac imblănit, cu un sac de călătorie într-o mînă și o mașină de scris în cealaltă. Are vreo 42 de ani, e înalt, distins și puțin încărunit la temple. E vizibil enervat, își trîntește sacul pe masă, se uită în jur și strigă.

ALEX (căci așa îl cheamă): Hei, moșule!
(Cum nu-i răspunde nimeni, strigă
mai tare și mai enervat.) Moșule!

BĂTRÎNUL (vine din bucătărie cu un
braț de lemne, se îndreaptă impasibil
spre sobă și viră citeva lemne în ea.
Apoi, cu restul, se îndreaptă spre ușa
care dă spre camera cealaltă. Pe drum,
aducîndu-și parcă aminte, întreabă):

M-ați strigat?

ALEX: Prin urmare, nu ești surd. Atunci,
de ce nu răspunzi?

BĂTRÎNUL: Păi, răspund. Dar, aici, ce
zor puteți avea?

ALEX (stăpînindu-și enervarea): Ei bine,
eu sînt zorit, foarte zorit.

BĂTRÎNUL (privindu-l, realizează că e
îmbrăcat de plecare): Cum, chiar vreți

să plecați ?

ALEX : Da, și fă-mi repede socoteala. În camera mea e un frig de-ți clăntăne dinții și un fum să-l tai cu cuțitul.

(Între timp, cu un gest mecanic, scoate din buzunar semințe de floarea-soarelui pe care le ronțăie, aruncând cojile într-o farfurioară.)

BĂTRINUL : Nu vă supărați, dar eu v-am prevenit de dimineață că soba e stricată. Nu-i nimic de făcut cu ea. Degeaba am încercat. La primăvară, dacă nu se închide dugheana asta, trebuie dărîmată și făcută din nou. De aceea v-am dus și păturile de pe patul ăsta. Dacă vreți... *(arată spre celălalt pat)* vi le duc și pe alea. Dar tot o să înghețați. *(Iese pe ușa spre interior, cu lemnele în brațe.)*

ALEX *(așteptându-l să se întoarcă, dă semne din ce în ce mai vizibile de enervare. Când bătrînul reintră)* : Văd că-n camera cealaltă ai dus lemne.

BĂTRINUL : Acolo e o sobă bună.

ALEX : Atunci, mută-mă acolo.

BĂTRINUL *(uluit)* : Acolo ? Păi, acolo-i camera șefului.

ALEX : N-are decît să doarmă șeful dumneitale în camera de sus și dă-mi-o mie pe-a lui. Altfel, plec. Și plec cum ți-am spus, fără să plătesc odaia.

BĂTRINUL *(ca în fața unei propuneri nesăbuite, rămîne o clipă 'cu gura căscată)* : Adică... să vă dau camera lui ? *(Apoi începe să ridă, un ris din ce în ce mai tare, care se termină în tuse. Trăgîndu-și răsufierea.)* Ptiu, domnule, știți că aveți haz ? Dacă l-ați cunoaște, ați ride și dumneavoastră de vorbele care v-au ieșit din gură. Iar, de plecat, nu puteți pleca. Nu-i vorba de bani, că, dacă n-ați dormit aici, nici n-aveți ce plăti. Dar afară e o ceață de nu-ți vezi nici virful nasului.

ALEX : Cît e pînă la stația telefericului ?

BĂTRINUL : Nu-i mai mult de un kilometru, însă, pe vremea asta, dacă nu cunoști poteca, îți poți rupe gîtul în prăpastie după zece pași. Și, pe urmă, ultima plecare a telefericului a fost la patru după-amiaza, cînd a plecat și doamna dumneavoastră. Ascultați-mă pe mine : mai bine dormiți în încăperea asta. E destul de cald, și miine dimineață puteți coborî liniștit.

ALEX : Dar eu am rămas în sălbăticia asta ca să lucrez, să scriu. Știi ce fel de animal e un scriitor ? Un animal care are în primul rînd nevoie de tihnă și singurătate.

BĂTRINUL : Mi-a spus doamna. Cît despre liniște, n-o să aveți de ce vă plînge. Aici n-o să vă stingherească nimeni. Cînd vine șeful, dacă vine, intră de-a dreptul în odaia lui și, pînă dimineața, nu-l mai vedeți. Nu-i arde

de taclale. Nici eu n-am voie să intru la el, decît ca să țin focul aprins. Pînă și patul și-l face singur.

ALEX : Și, dumneata unde dormi ?

BĂTRINUL *(uitîndu-se la ceasul din perete)* : Fir-ar să fie ! M-am luat cu vorba și-am întîrziat. Eu sint din părțile locului și mi-am făcut o căsuță, adică, mai degrabă o bojdeucă, la cîteva sute de metri de aici. N-are decît o încăpere și trăiesc cu nepoțelul meu. E singura avere pe care o am pe lume — nu bojdeuca, ci copilul — și acum trebuie să-i fie foame, sărăcuțul. Așa încît eu zic să rămîneți peste noapte în încăperea asta, puteți și să scrieți cît poftiți, iar mine, dacă nu vă convine, plecați liniștit, pe lumină.

ALEX *(după ce s-a uitat pe fereastră)* : Da, e o ceață cum n-am văzut în viața mea. De ce naiba nu m-ați anunțat că telefericul nu mai circulă la ora asta ?

BĂTRINUL : Păi, doamna mi-a spus că rămîneți la noi cel puțin o săptămînă. Mi-a lăsat chiar și o listă cu mincările dumneavoastră de regim. Spunea că sînteți distrat și cereți lucruri care nu vă priesc. Pentru astă-seară, v-am pregătit o cană cu lapte bătut. Vi-l aduc chiar acum, că trebuie musai să plec.

ALEX *(furios)* : Ce ? Lapte să bei dumneata ! Dacă tot sint obligat să rămîn, adu-mi măcar o sticlă de whisky.

BĂTRINUL : Nu vă supărați, dar doamna a spus să nu vă servim alcool.

ALEX *(furios)* : Ai să-mi aduci o sticlă de whisky, și încă în viteză, ai înțeles ?

BĂTRINUL : Mă rog, eu mi-am făcut datoria. Însă băuturi din astea boierești nu avem pe-aici. Doar niște palincă bătrînă.

ALEX : Fie și palincă, numai să fie bună.

BĂTRINUL : De asta n-aveți nici o grijă, e curată ca lacrima, nu ca cea de la alimentara. Îndată. *(Iese în bucătărie.)*

ALEX *(rămas singur, are dintr-o dată un ris înciudat, hotărît parcă să facă haz de necaz)* : Ei, comedia dracului ! Nu-mi rămîne decît să mă îmbăt și să mă culc. *(Pauză.)* Femeia asta e complet neburnă. *(Pauză.)* De fapt, cine naiba m-a pus să spun că aici trebuie să fie un loc ideal de lucru ? ! A fost de ajuns ca să mă sechestreze în puștiietatea asta. *(Deschide mașina de scris, lingă care așază un top de hîrtie.)* Adevărul e că, dacă n-ar fi stricată soba de sus, nici nu s-ar putea imagina condiții mai ideale de scris. Numai că eu n-am ce scrie și n-am chef să scriu. Mi-e creierul uscat ca o iască. *(Ducîndu-și mina la inimă.)*

Și, pe urmă, cu intermitențele astea exasperante... (*Scoate din sac un flacon cu pastile, din care înghite câteva, fără apă.*) Să scriu, să scriu, altceva nu știe. Când e vorba de scris, devine ca o fiară. Dacă ar putea să mă lege de scaun, ar face-o. Și, dacă ar fi necesar să mă țină cu tâlpile goale pe jeratic ca să-mi vină inspirația, n-ar ezita nici o clipă. Sigur, rolul e generos și romantic: să te devotezi fără preocupare talentului bărbatului tău... să-l urmărești ceas cu ceas și pas cu pas, ca nu cumva, doamne fereste, să fie sustras de la nobilele lui preocupări intelectuale... să te așezi mereu, ca o pavăză, între el și micile plictiselii ale existenței... să-l păzești de admiratori și mai ales de admiratoarele... să-l însoțești pretutindeni în străinătate, ca nu cumva sănătatea lui subredă să-i joace vreo festă. Vai, ce norocos sinteți, maestre, că aveți alături de dumneavoastră o femeie atât de excepțională, care vă înconjoară cu un adevărat cult !

Ei bine, doamnă dragă, află că soțul dumitale e complet golit, că ilustrul tău bărbat nu mai face nici cît o ceapă degerată, că de-abia aleargă, scoțind limba, ca să termine ultimul tur de pistă. Că ultima lui carte e praf aruncat în ochii cititorilor și că singurele pagini bune din ea nu sînt decît cele care reiau lucruri pe care le-a mai scris de nenumărate ori. Află, în acest ceas al adevărului, că am mințit cu neobrăzare cînd am spus că mi-ar plăcea să lucrez în singurătatea asta, și că am rămas aici, fără să mă agăț de poala ta, doar de rușine. Că mor de plictiseală cu mine însumi, că nimic nu mă plictisește mai cumplit decît propria mea tovarășie, că mi-e greață cînd mă uit la colile de hîrtie de pe masă, că nu mă mai interesează nimic și nimeni, că literatura mi se pare, în epoca noastră, o mistificare și o pierdere de vreme, și că voi trage o beție de zile mari. O să mă îmbăt ca un porc, o să adorm și o să sforăi ca un porc, iar mîine, cu creierul năclăit și gura băloasă, o s-o șterg de aici, chipurile, pentru că am avut o criză cardiacă și o stare de insuportabilă angoasă metafizică. Oho, la asta mă pricep, sînt un as atunci cînd e vorba s-o sperii cu trăirile mele abisale. Nu istericale de femeieșcă, ci spaime cosmice: prăpastia neantului deschisă sub picioarele tale, atât de reală încît, deși ți se zbirlește părul în cap, nu-ți poți smulge privirea și știi că, dintr-o clipă în alta, hap! te va înghiți.

(*Pauză. Intră bătrînul, cu o sticlă în mînă.*)

BĂTRÎNUL : Vă rog să mă iertați, nu găseam cheile. (*Privindu-l cu oarecare suspiciune, dar vrînd să-și dea un aer degajat.*) A fost cumva cineva pe-aici ?
ALEX : Nu. De ce ?

BĂTRÎNUL : Mi s-a părut că vă aud vorbind.

ALEX : Mi se mai întimplă să gîndesc cu voce tare.

BĂTRÎNUL : Păi, în pustietatea asta, credeți că cu nu vorbesc singur ? Numai el tace. Tace, uneori, cu săptămîinile.

ALEX : Cine ?

BĂTRÎNUL : Șeful.

ALEX : Dar unde poate umbla, pe o vreme ca asta ?

BĂTRÎNUL : Cine știe... Citeodată, lipsește zile întregi.

ALEX (*glumeț*) : O fi făcînd niscaiva contrabandă sau spionaj.

BĂTRÎNUL : Aș, e om de treabă. Numai că-i place singurătatea. Nu gustați ? (*Îi întinde un pătărel.*)

ALEX (*bînd*) : Adevărat că-i bună. Ia și dumneata o înghițitură. (*Îi toarnă.*)

BĂTRÎNUL : Mulțumesc, dar v-am spus că sînt grăbit. Și nu-mi prea place să beau. (*Totuși, bea.*) Să trăiți !

ALEX : Parcă mie-mi place ! Așa, ca să mai treacă vremea.

BĂTRÎNUL : Atunci, noapte bună.

ALEX (*e vizibil că nu vrea să rămînă singur*) : Încă un deget !

BĂTRÎNUL : Nu pot, domnule, zău că nu pot. Mă așteaptă nepotul.

ALEX : Ascultă, n-aș putea dormi noaptea asta la dumneata ? Mi-e cam urît singur și nici nu mă simt prea bine.

BĂTRÎNUL : Unde, domnule ? Într-un pat cu copilul și cu mine ? Mai trageți o dușcă, vă puneți pătura în cap și nici nu știți cînd se face dimineață. Noapte bună. (*Iese.*)

ALEX (*singur, se învîrte dezorientat prin cameră, apoi ia sticla, deschide ușa și-o aruncă afară*) : Du-te dracului ! (*De afară pătrunde o pală de ceață.*) Doamne, ce ceață și ce noapte !... (*Închide ușa, se reazemă de ea, ducîndu-și mîna la inimă, respiră greu, apoi se așază pe marginea patului și rămîne cu capul în mîini. Pe urmă, încet, se ridică, se uită de jur-împrejur, ca și cum i-ar fi frică să nu-l vadă cineva, și se lasă în patru labe, mișcîndu-se de-a bușilca prin cameră. Scoate un miriit încet, ca un tors de pisică.*) Și, la urma urmei, de ce să nu urlu, dacă am chef ? Cîinii nu urlă la lună ? (*Dă drumul unui strigăt, apoi rămîne nemișcat. Un lung moment de imobilitate, după care se ridică în picioare, calm, normal.*) Am făcut-o și pe-asta. O doream de ani de zile. Și...

nimic, nu s-a întâmplat nimic, nu m-a uşurat cu nimic. (Se aşază, cu capul în mîini, pe marginea patului, cînd, deodată, ridică privirea spre fereastră, uitîndu-se fix şi speriat. În adevăr, o mină cu degete lungi, albe, şterge fereastră de ceaţă. Prin geamul curăţat, apare vag figura unei femei, îndistinctă, pentru că are un păr lung, blond, care-i acoperă faţa. Alex se ridică de pe pat şi o priveşte lung, în vreme ce femeia continuă să şteargă geamul, dar tot fără să-i putem zări chipul. Alex se apropie maşinal de geam şi încet, o dată, de două ori, bate cu degetul în el. Apoi se îndreaptă repede spre uşă şi o deschide larg, privind afară.) Ei, cine-i ? De ce te ascunzi ? (Nici un răspuns. O pală de ceaţă pătrunde în încăpere. Alex trînteşte uşa cu putere. Lumina s-a schimbat, a slăbit. Alex se aşază din nou pe marginea patului. Atunci, în colţul cel mai obscur şi mai îndepărtat al încăperii, vedem — sau, mai bine zis, zărim — silueta unei femei îmbrăcată în rochie de voal, ca de bal, aşezată pe un scaun. Dar o vedem din trei sferturi, şi părul blond, neverosimil de lung, îi acoperă complet faţa. Alex o priveşte paralizat, apoi, după un timp, îngaimă.) Cum ai intrat ? Ce cauţi aici ? (Nici un răspuns şi nici o mişcare. Încercînd să-şi recapete calmul şi chiar să aibă umor.) Şi, cum, chiar îmbrăcată aşa, în voaluri de bal, pe vremea asta şi în cocioaba asta ? (Tăcere.) Nu ţi-e frig ? Să-ţi dau o pătură să te înveleşti ? (Întinde mîna spre o pătură, dar mîna îi rămîne înţepenită în aer. După o clipă, şi-o retrage.) Să ştii că nu cred în apariţii şi n-am avut în viaţa mea halucinaţii. (Pauză.) Îmi dai voie să-ţi ofer măcar o ţigară ? (În mîna cu degete lungi şi albe a femeii a apărut dintr-o dată un fume-cigarette extravagant, extrem de lung şi, în chip inexplicabil, pentru că n-am zărit nici o flacără, acum vedem jurul ţigării. Alex, încercînd să păstreze acelaşi ton de umor.) Acum te-ai apucat să faci şi scamatorii. Asta nu e demn de o femeie ca dumneata. Pentru că, deşi sînt scriitor, trebuie să-ţi spun că niciodată n-am izbutit să-mi imaginez o femeie atît de fascinantă şi de stranie şi — iartă-mi cuvîntul — atît de erotică ca dumneata. (Lumina e din ce în ce mai slabă în încăpere.) Vezi, pe Greta, pe nevastă-mea, pe care am iubit-o ca pe nici o altă femeie, toţi bărbaţii mi-au invidiat-o. Dar tu... îmi dai voie să-ţi spun tu ? — eşti atît de altfel decît celelalte... (Tăcere.) Ce întrebare absurdă, desigur că-ţi pot

spune tu. Deşi te prefaci că nu mă auzi. Pentru că, altfel, n-ai fi aici. Ai venit pentru mine, nu-i aşa ? Ştiu că lucrurile astea se spun în mod obişnuit, că sînt îngrozitor de vulgare, dar, pentru o sărutare de-a ta, mi-aş da viaţa. (Se ridică în picioare.) Acum o să vin lingă tine, în spatele tău, o să-ţi iau obrazul în palme, iar tu o să mă apuci de după gît cu braţele tale albe, ai să-ţi răstorni capul pe pieptul meu şi-ai să-mi dai buzele. (Se îndreaptă spre colţul unde stă femeia, lumina scade pînă la obscuritate, apoi, brusc, revine la normal. Alex e în spatele scaunului gol. Se uită prin încăperea pustie, apoi începe să ridă. E un ris normal, de om sănătos.) Ai dispărut ? Îmi inchipuiam că aşa o să fie, dar eu o să te aştept, aici, pe scaunul ăsta, pînă cînd ai să-mi vii în braţe. (Se aşază pe scaun, într-o atitudine de aşteptare. Apoi se uită atent pe jos.) Era de aşteptat, n-ai lăsat nici o urmă de scrum. Dar în aer îţi simt parfumul. (Inhalează adînc.) E mai suav şi mai ameţitor decît ar putea imagina orice Lanvin sau Madame Rochas. Asta nu-i o iluzie. (Se uită la ceas.) Uite, am răbdare, îţi dau cinci minute. Dacă nu te întorci, te previn că mă trîntesc pe pat, cu faţa la perete, şi nu mai vreau să ştiu de tine. (Se aude tic-tacul ceasului cu cuc.) Oare, cum o fi arătînd faţa ta ? Ți-ai ascuns-o atît de bine, sub părul tău blond, că n-am putut să-ţi ghicesc nici măcar arcul frunţii. Şi nici nu mi-o pot imagina. O să văd doar o lumină mare şi o să simt numai arsura buzelor tale fierbinţi şi pătimaşe. (Pauză. Din nou are acelaşi ris normal, tineresc.) Să nu-ţi inchipui că nu ştiu cine eşti. Acum ştiu foarte bine. Un imbecil ar spune că e vorba de o halucinaţie. Bineînţeles că nici un om nu te-ar putea atinge şi vedea. Eu, însă, da, căci eşti a mea şi nu-mai a mea, am dreptul să te ţin în braţe, să-ţi muşc buzele şi apoi... (Rămîne pe gînduri, se uită la ceas.) Au trecut mai mult de cinci minute şi n-ai venit. Păcat ! (Se ridică de pe scaun.) Păcat ! O asemenea întîlnire nu se poate repeta. Doamne, cît ne-am fi iubit ! O clipă, ştiu, dar ce clipă ! (Se duce şi se trînteşte pe pat, cu faţa la perete. Lumina scade din nou şi femeia reapare pe scaun, în aceeaşi poziţie. După un timp, rămîbind ne-mişcat, Alex murmură.) Ştiu că eşti din nou acolo, dar acum nu mai am deloc chef să te caut, să ne jucăm de-a v-aţi ascunselea. (Se răsucescetoşi pe pat, rezemat într-un cot, şi o priveşte.) M-ai plictisit, cu toate misterele şi mistificările tale. Pentru

că mă mistifici. Altfel, ai veni în brațele mele și mi-ai sorbi tot sufletul în răsuflarea ta parfumată. Nu te pricepi deloc. Dacă ai de gând să stai așa, incremenită și mută, mai bine pleacă. Știi că am priceput cine ești, așa încît ce rost are să prelungesti comedia asta? Gata, am înțeles, ce mai vrei? În definitiv, treaba ta, poți rămîne cît vrei. M-am obișnuit cu prezența ta. Ori tu, ori scaunul pe care stai, mi-e același lucru. (Se întoarce iar cu fața la perete, dar, peste o clipă, se răsucește din nou.) Nu mă mai fascinezi. Deși aș dori să știu dacă ești cu adevărat frumoasă. Întoarce-măcar capul. Puțin, oricît de puțin. Atîta am dreptul și eu să-ți cer. Te rog. (Femeia întoarce imperceptibil capul, fără să-i vedem însă fața, din cauza părului. Dar mișcarea e vizibilă și continuă. Alex, ridicîndu-se dintr-o smucitură pe marginea patului, e într-o stare de tensiune neomenească. Cînd femeia duce, încet, mîna la pîr, ca și cînd ar vrea să-l dea la o parte, Alex scoate un strigăt de spaimă.) Nu! (Și-și ascunde fața în mîini. Lumina redevine normală, femeia a dispărut. După un timp, Alex privește spre scaunul pe care stătuse femeia, ridică din umeri. Se duce și se așază pe scaun și aprinde o țigară.) Și, totuși, pînă la urmă, mi-a fost frică. Nu frică, spaimă și oroare. Sînt sigur că am zărit firul subțire de sînge care i se prelingea pe bărbie. Și, totuși, nu, asta nu-i adevărat, pentru că n-a apucat să-și dea pîrul la o parte, așa încît nu-l puteam vedea. Dar l-am presimțit, prelingîndu-se ușor din colțul gurii, din gingii. Totuși, asta da, asta a fost într-adevăr o halucinație iscată de spaima și imaginația mea. Însă restul, restul! (Se îndreaptă spre mașina de scris și începe să scrie, rostînd cu voce tare.)

„Greta, s-ar putea ca aceste rînduri să fie ultimul semn pe care-l primești de la mine. Dacă mi se va întîmpla ceva în noaptea asta, n-aș vrea să dispar fără să-ți spun încă o dată cît de mult te-am iubit și cît de neîncetat recunoscător ți-am fost pentru tot ce-ai însemnat în existența mea: frumusețe, bunătate și bucurie. Să nu crezi că-i o joacă stupidă. Dealtfel, dacă nu se va întîmpla nimic, nu vei citi niciodată scrisoarea asta și nu vei ști ce-a însemnat noaptea asta. Nici eu nu pricep bine, însă ceva grav, foarte grav e inevitabil să se întîmple. Încet, încet simt cum se desfac încheieturile cele mai ascunse ale ființei mele. Ca o casă care se dislocă. N-are rost să-ți povestesc, ai crede că aiurez. Ceea ce e important este să știu că-ți cer iertare pentru tot răul pe care

ți l-am făcut, voit sau nevoit, și că te iubesc, te iubesc mai lucid și mai întreg decît oricînd. Fii binecuvîntată, unică lumină în jurul căreia mă mai pot încă aduna din întunericul meu care se întinde mereu.“ (Ia un plic, închide scrisoarea, și-o lasă pe masă. Apoi se ridică în picioare, se clatină. Își duce mîna la frunte și, ca amețit, face cîțiva pași șovăielnici, pipăindu-și drumul, și se așază în fundul patului, cu spatele rezemat de perete. Pauză. Fără să mai existe schimbări de lumină, ușa se deschide încet și apare „o cucoană“ între două vîrste, dar cu pretenții de tinerețe, violent fardată, gen „sentimentală“ și „idealistă“. Pentru ea, ca și pentru celelalte două personaje următoare, costumele vor fi la alegerea regizorului, deși înclin spre vagi trimiteri la epocă. În orice caz, nimeni nu-i îmbrăcat de munte și de iarnă, ci, dimpotrivă, fantezist, după anotimpuri și vîrste, în orice caz anacronic față de situația reală.)

FEMEIA (intră cu grații, ca într-un salonăș, se uită la ceas, se uită în jur, se așază pe scaun, bineînțeles nevîzîndu-l pe Alex, care, pentru toate cele trei personaje, va rămîne inexistent, în timp ce ele vor relaționa foarte realist. Femeia scoate din poșetă pudriera și se aranjează cu cochetărie. Apoi se uită din nou la ceas, în vreme ce, deschizînd ochii obosiți, cu greutate, Alex o privește fără nici un fel de mirare): E, totuși, ora fixată! Azi nu mai poți conta pe nici un fel de punctualitate. (Se uită din nou la ceas, apoi în jur, plictisită de goliciunea încăperii, și începe să fredoneze cu o voce deloc neplăcută, deși puțin prea sentimental.) „Les sanglots longs des violons / De l'automne... / Bercent mon coeur / D'une langueur / Monotone...“ (Ceasul cu cuc bate o oră oarecare. Îl confruntă cu ceasul de la mîină, cu impaciență vizibilă de astă dată, scoate un portțigaret și-și aprinde o țigară.) Și un sfert! E prea de tot! (Bate impacientată din picior. Ușa se deschide brusc și intră un tinăr de 18—19 ani, frumos și evident violent, dacă treci peste fragilitatea sa fizică.)

TÎNĂRUL (uitîndu-se la ceasul de la mîină): N-am întîrziat decît cinci minute. Dumneata ai venit la ora fixată?

FEMEIA (jumătate cochetă, jumătate iritată): Închipuiește-ți! Deși e mai normal ca o femeie să întîrzie la o întîlnire.

TÎNĂRUL: N-aveam întîlnire cu dumneata. Am fost, pur și simplu, convocat.

FEMEIA: Și dumneata? De cine?

TÎNĂRUL: Habar n-am. Trebuie să mai

- vină cineva? Pentru că nu-mi închipui că întâlnirea asta a fost fixată pentru noi doi. Nu te cunosc, n-am chef să te cunosc și nu văd ce-am avea să ne spunem.
- FEMEIA** : Ai dreptate, dar ai putea să fii mai politicos.
- TÎNĂRUL** : Nu sint, și am o mulțime de treburi pe cap.
- ALEX (vorbind cu greu, dar deslușit)** : Dar, atunci când intrați într-o casă, ați putea, amândoi, să bateți la ușă și să spuneți măcar bună seara. *(Cei doi nu-i realizează prezența. Tînărul se plimbă nervos prin încăpere. Pauză lungă. Alex, fără mirare.)* Trebuia să-mi închipui că nu exist, pentru ei. Dar, eu de ce-i văd și-i aud? Și, cine naiba or fi? *(Cade într-o liniște contemplativă. Ușa se deschide din nou; de data asta intră un bărbat de vreo 30 de ani, foarte frumos și foarte corect și elegant îmbrăcat.)*
- BĂRBATUL (sobru)** : Bună seara. *(Femeia îi răspunde cu un zîmbet care se vrea fermecător, tînărul nu reacționează.)* Vă rog să mă iertați, dar să fii smuls așa, dintr-o dată, de la masa de lucru nu-i plăcut. Mai ales că îmi încheiam ultimul capitol.
- FEMEIA** : Mi-am închipuit de la început că trebuie să fiți scriitor, sau în orice caz artist, sau un savant, aveți un aer romantic.
- TÎNĂRUL** : Fleacuri! Pe mine m-au scos dintr-o ședință tocmai când trebuia să iau cuvîntul și să-i spun secretarului vreo două adevăruri esențiale. *(Ca și cum ar vorbi în ședință.)* Așa nu mai merge. Organizația noastră e pe cale să se transforme într-un club politic mic-burghez.
- FEMEIA** : Dumneata faci politică? Asta-i o preocupare pe care n-o s-o înțeleg niciodată. Niciodată! Singurul lucru care poate da sens unei existențe este sentimentul. Rațiunea descompune totul, iar acțiunea desfigurează și trivializează.
- BĂRBATUL (ironic)** : „Libido, sentiendi”.
- FEMEIA** : Mă miră ironia asta din partea unui artist.
- BĂRBATUL** : Un creator nu se poate lăsa absorbit de mlaștina sentimentalismului.
- FEMEIA** : Nici măcar în viața de toate zilele? Mlaștină! Vrei să spui, paradis. Fără Beatrice, nici Dante n-ar fi ajuns la lumina divină. *(Cu oarecare cochetărie.)* Dumneata n-ai nici o Beatrice, nici o Isoldă?
- BĂRBATUL** : Nu îți se pare că ești cam indiscretă, doamnă?
- TÎNĂRUL (privindu-i cu dispreț)** : Cînd mă uit la voi, nu pot să nu exclam: unde ești, Saint-Just, cu strălucitoarea ta ghilolină? Doamna suferă de prurit sentimental, iar domnul scrie, proba-
- bil, romane cu eroi care-și caută șovăielnic drumul menit să-i ducă spre socialism, dar rezolvîndu-le, în același timp, și înduioșătoarele lor drame personale.
- BĂRBATUL** : Am fost și eu tînăr și agresiv cîndva, așa încît îmi pot permite să nu-ți iau în serios impertinența. Dar, îmi dai voie să te întreb care-i rațiunea dumitale de existență?
- TÎNĂRUL (cu exaltare)** : Adevărul și absolutul! Urăsc cu patimă minciuna și compromisul. Cred că-i destul de clar, nu?
- FEMEIA** : Absolutul în dragoste! Cine n-a tînjit după el?
- TÎNĂRUL** : Prostii! Absolutul nu poate fi găsit decît în justiție. Dacă nu ajunge la justiția perfectă, omenirea mai bine și-ar pune ștreangul de gît.
- BĂRBATUL** : Îți atrag atenția, tinere justițiar, că în numele unui asemenea absolut ai putea și dumneata să fii ridicat în ștreang.
- TÎNĂRUL** : Dacă moartea mea ar putea sluji adevărului, dacă ar fi necesară pentru triumful lui, aș accepta-o cu surisul pe buze.
- BĂRBATUL** : Așa spuneam și eu cîndva, numai că viața e infinit mai complicată.
- FEMEIA** : Cînd te dăruiești cu totul unei iubiri, nimic nu este complicat. Arzi, și gata! Ca o torță.
- TÎNĂRUL (batjocoritor)** : Pînă la următoarea „marea iubire”. Adică, pînă la următorul „ia aruncă-mă, adoratul, cu picioarele în tavan”.
- FEMEIA** : Ei și! Se vede cît ești de copil. Toate iubirile mari din viața unui om fac, de fapt, una singură. Dragostea rămîne un tot unic, „monolitic”, cum spuneți voi.
- TÎNĂRUL** : Te rog să nu-mi bălăcești credința mea...
- FEMEIA** : Fanatismul dumitale!
- TÎNĂRUL** : Fie! Fanatismul meu... în lăturile libidinozității dumitale așa-zis poetice.
- BĂRBATUL** : Libido sentiendi, tinere, nu libidinozitate. În fond, și doamna aleargă după un absolut, ca și dumneata.
- TÎNĂRUL** : Un absolut de coafeză!
- FEMEIA** : Să-ți fie rușine, măgarule!
- TÎNĂRUL** : Nu mie. Eu spun totdeauna ce gîndesc.
- BĂRBATUL** : Și-ți închipui că Julieta iubea mai mult decît o coafeză care se aruncă, din amor, înaintea trenului? Sau decît Anna Karenina, pentru că veni vorba de tren?
- TÎNĂRUL** : Toate discuțiile astea mă plictisesc și nu înțeleg deloc de ce am fost chemat să stau de vorbă cu voi.
- BĂRBATUL** : Nici eu nu înțeleg ce caut aici, dar lucrurile încep să mă amuze.

- Intr-un fel, imi aduce aminte de tine-retea mea.
- TINĂRUL** (*privindu-l batjocoritor*): Regret, dar asta nu-mi face nici o plăcere. Nu recunosc în mine nimic din ceea ce ar putea face să semăn, cîndva, cu dumneata. Sper că la vîrsta dumitale ori voi fi mort, chiar în ștreang, cum spuneai înainte, ori...
- BĂRBATUL**: Ori?
- TINĂRUL**: ...ori voi stăpîni destulă putere pentru a-mi impune cu intransigență idealul meu, în care literatura dumitale oportunistă — poți fi sigur — nu-și va găsi, nici într-un caz, locul.
- BĂRBATUL**: Ce știi dumneata despre ce scriu eu?
- TINĂRUL**: Îmi ajunge să te privesc. Se vede de la o poștă că ești omul compromisurilor, pe care încearcă să le ascundă sub o atitudine de ironie cînică, sau pozînd în victimă, care încearcă, chipurile, să salveze cît se poate din realitate, ținînd seama de „complicațiile vieții”.
- BĂRBATUL**: De data asta, găsesc și eu că depășești măsura.
- TINĂRUL**: Mă doare-n cot.
- FEMEIA** (*bărbatului*): Ba eu cred că te-aș înțelege. Sub siguranța dumitale aparentă, porți în ochi, uneori, o melancolie și-o tristețe care-mi aduc aminte, cum să spun, de peisajele acelea voalate și misterioase din fundalurile tablourilor lui da Vinci.
- (*Tinărul pufnește în ris.*)
- BĂRBATUL**: Mulțumesc pentru compliment, însă n-am venit aici ca să mă supun unui examen psihanalitic.
- TINĂRUL** (*privindu-l aproape cu ură*): Mai ales că mirosul pe care l-ar degaja o asemenea analiză ar fi, probabil, destul de neplăcut, ca să nu spun fetid.
- BĂRBATUL** (*enervat de-a binelea*): Cum îți permiți, mucosule!
- TINĂRUL**: Pentru că, din clipa în care te-am văzut, mi-am dat seama că te urăsc și te disprețuiesc.
- BĂRBATUL** (*apucîndu-l de git*): Ascultă, haimana...
- FEMEIA** (*intervenînd*): Domnilor, domnilor, puțină decență.
- BĂRBATUL**: Ba o să-l zvîrl pe ușa afară. Și cu un picior în fund. (*Cu o mînă îl ține de guler pe tinăr, pe care, mai puternic, îl domină, iar cu cealaltă încearcă zadarnic să deschidă ușa. Furios și puțin speriat, lăsîndu-l pe băiat în pace.*) Cine naiba ne-a încuiat aici? Cînd am intrat, am închis ușa doar cu clanța.
- FEMEIA** (*speriată*): Incuiiați aici? Dar n-am auzit pe nimeni. Poate și s-a părut dumitale, ai tras prea violent de clanță.
- BĂRBATUL** (*incercînd încă o dată ușa*): Poftim, încearcă și dumneata, să te convingi.
- FEMEIA** (*se duce la ușă și încearcă, cu mai multă răbdare, să răsucească clanța, dar aceasta nu cedează*): Dar e îngrozitor, înseamnă că sîntem prizonieri aici, în locul ăsta necunoscut.
- TINĂRUL** (*izbucnînd dintr-o dată într-un ris puțin isteric*): Dar nu vedeți că nu ne-a încuiat nimeni?
- BĂRBATUL**: Încearcă și tu.
- TINĂRUL**: Inutil. Uitați-vă, ușa n-are broască. N-are decît o clanță. Deci, nu există nici cheie.
- FEMEIA**: Poate că ne-a zăvorît cineva pe dinafară.
- TINĂRUL**: Imposibil. Ușa se deschide spre interior. Nu poate fi zăvorîtă din afară.
- FEMEIA**: Atunci?
- TINĂRUL**: Nu știu.
- BĂRBATUL**: Să nu ne pierdem calmul. Misterele astea nu se găsesc decît în romanele polițiste proaste. (*Se duce la ușa care dă spre camera șefului.*) Asta e încuiată de-a binelea, pentru că are broască. (*Tinărului.*) Ia vezi unde duce scara asta.
- TINĂRUL** (*urcă și coboară imediat*): E și acolo o ușă, dar și aceea e închisă.
- FEMEIA**: Și, acum ce facem?
- BĂRBATUL** (*vrînd să se arate bărbat*): Ce să facem, așteptăm. O să trebuiască să ne acomodăm cu compania noastră, oricît ar fi de neplăcută. (*Se așază pe patul lui Alex, bineînțeles, nerealizîndu-i prezența, în timp ce acesta îl privește curios și atent.*)
- ALEX** (*vorbînd cu greutate, deși știe că e inutil*): N-ar trebui să vă speriați. E o noapte specială, cu totul specială. (*Ducîndu-și mîna la inimă și respirînd greu.*) Nici unul dintre voi nu e doctor? Mi-e foarte rău.
- TINĂRUL** (*bineînțeles, fără să-l audă, se adresează bărbatului*): Ai spus ceva, bătrîne?
- BĂRBATUL**: Știu că e un fel de a vorbi pe care îl găsești hazos. Dar, de fapt, cîți ani crezi că ne despart?
- TINĂRUL**: De-ar fi numai trei sau cinci ani, și tot ne desparte o prăpastie.
- BĂRBATUL**: Ești convins?
- TINĂRUL**: Ce pot avea eu comun cu dumneata? Doar coexistența biologică.
- BĂRBATUL**: Hai să nu ne certăm. Uite-te puțin în ochii mei. (*Tinărul n-are chef s-o facă, apoi, cu incetul, îl privește în ochi.*)
- TINĂRUL**: Nu văd nimic.
- BĂRBATUL** (*cu un soi de căldură, luîndu-l prietenos de umeri*): Uite-te bine. Încearcă s-o faci fără ură. Văzînd mai departe, în fund, cum spuneam doamna. Nu vezi nimic?

TÎNĂRUL (*uitindu-se atent*): Absolut nimic. Decît un gol. Eu am ochii vii, ai dumitale sînt goi.

BĂRBATUL (*ușor emoționat*): Ce curios... Eu, în ochii tăi, găsesc ceva cunoscut.

FEMEIA (*intervenind și punind miinile pe amîndoi*): Uitați-vă și la mine.

TÎNĂRUL: Cocotă bătrînă! Sau cocotă dintotdeauna. Dar cocotă romanțioasă! Din naștere.

FEMEIA (*cu o privire dezolată spre bărbat*): De ce dumnezeu, nu poate fi măcar cuviincios?! Măcar o clipă.

BĂRBATUL (*incercînd să fie ironic*): Se vede în Saint-Just, doamnă, nu uita. Cum să fie în stare de transă sentimentală?

FEMEIA: Da, știu, e un puști caraghios. Și, totuși, nu ne putem uita nici o clipă toți trei unii la alții cu prietenie, cu dragoste chiar? (*Tînărului.*) Nu privi ca un cîine turbat la mine. Vorbesc de dragoste adevărată, ome-nească. Nu numai de cea dintre bărbați și femei.

BĂRBATUL (*tînărului*): Ce-ar fi să-i facem gustul? Ce te costă?

(*Tînărul ridică disprețuitor din umeri, apoi o privește pe femeie.*)

TÎNĂRUL: Gata, ți-am făcut cheful, ce mai dorești?

FEMEIA (*bărbatului*): Și, tu?

BĂRBATUL: E greu să amesteci trei priviri laolaltă.

FEMEIA: Încearcă. El, totuși, mă privește. Cu din ce în ce mai multă atenție și înțelegere.

TÎNĂRUL: Pe naiba! (*Dar o privește.* *Apoi lasă capul în jos.*) Lasă-mă în pace! Lasă-mă în pace!

FEMEIA (*bărbatului*): Acum, și dum-neata.

(*Bărbatul o privește lung, în timp ce tînărul își ține cu încăpăținare privirea lăsată în jos.*)

BĂRBATUL: Adevărat, e ciudat, dar ne leagă ceva. (*Ridicînd camaradereste bărbia tînărului.*) Hai să încercăm acest cocteil din trei priviri. (*Băiatul ridică și el capul și se privește. Nu atît unul pe altul, cit un punct fix în care privirile lor se conjugă. Femeia îi cuprinde pe după umeri, într-un gest aproape matern. Tăcere și pauză lungă. Apoi, băiatul ridică un deget, arătînd spre ușa care se deschide ușor. Toți privesc într-acolo. Suspens. Ușa se deschide din ce în ce mai încet și în pragul ei apare...*)

COPILUL (*ar fi preferabil să aibă șapte-opt ani și să poarte pantaloni scurți, dintr-un veșmint de catifea neagră uzat, dar nu lipsit de eleganță. În nici*

un caz, nu poate depăși 12 ani. Aerul lui e al vîrstei respective, e un fel de Gavroche. Include ușa în urma lui, rămînînd în prag cu un aer de gravitate și săgălnicie în același timp, care-i face, în chip ciudat, pe cei trei vizitatori să devină deodată stingaci, aproape intimidați, și să se retragă într-un colț mai obscur, făcînd grup comun). Doamnă, domnilor, mă ier-tați că v-am deranjat și că eu am întîrziat. Era, însă, necesar. Absolut necesar. Vă mulțumesc pentru prezența dumneavoastră și... și sînteți liberi. (*Fără să se vadă exact cum — eventual uzîndu-se de lumini — cei trei dispar. Lung schimb de priviri între copil și Alex. Pînă la urmă, copilul ia un scaun și se așază în fața lui Alex, care a rămas tot timpul pe pat, rezemat de perete. Nu-l mai miră nimic. Copilul sparge în dinți semințe de dovleac, căutînd din ochi o farfurie unde să pună cojile. În sfîrșit, o găsește și pune cojile în ea, mîncînd mai departe.*) Ei?

ALEX (*vorbind greu și rar, cu efort*): Tu chiar vorbești cu mine, sau ca toți ceilalți care nu mă vedeau și nu mă auzeau...?

COPILUL: Te văd foarte bine și te aud la fel de bine.

ALEX: Adică, dacă ți-aș cere să-mi dai o țigară și să mi-o aprinzi, poți s-o faci?

COPILUL: De ce nu, deși fumatul nu-ți prieste deloc. Ar trebui să renunți. (*Se uită în jur, ca și cînd ar căuta, apoi în mina lui apare un pachet de țigări. Ii dă una și i-o aprinde.*)

ALEX (*aspirînd cu voluptate*): De unde naiba ai găsit chiar Pall-Mall? Sînt țigările mele preferate și nu am un pachet decît în buzunarul hainei. Dar la pachetul din buzunar, oricîte eforturi am făcut, nu puteam să ajung. Parcă eram paralizat.

COPILUL: Nu fac vrăjitorii, dar, după cum știi, „există mai multe lucruri în cer și pe pămînt, Horațio, decît cele pe care le poate închipui filozofia ta”. (*Pauză*). Nu-i așa că acum te simți mai puțin paralizat și că poți să te miști? Nu exagera, însă.

ALEX (*face citeva mișcări moi cu brațele, prudent, însă, și fără să-și schimbe locul. Apoi, după un moment de încîntare*): Asta înseamnă că poți să-mi dai chiar și mina, ca să mă conving de prezența ta reală?

COPILUL: Îmi pare rău, dar fizic nu mă pot atinge de tine. Chiar și „minunile” de care vorbește Shakespeare au niște limite. (*Cu un zîmbet adorabil de copilăros, dar foarte protector, în fond.*) Nu-i așa?

ALEX : Nu te întreb cine ești. În noaptea asta, m-am obișnuit cu nenumărate surprize.

COPILUL : Poate că, în parte, mi le datorezi. Te-au deprimat ?

ALEX : Nu cred că ăsta-i exact cuvântul potrivit. Într-o anumită clipă, mi-a fost îngrozitor de spaimă. Pe urmă, oricât ar părea de ciudat, am început să mă amuz oarecum. (*Zimbînd.*) Un amuzament cam pervers, ce-i drept. (*Pauză scurtă.*) Dar mă întreb de ce stau de vorbă cu tine ca și cum ai fi un om în toată firea. Cîți ani ai ?

COPILUL : Nu știu nici eu exact. Zece... doisprezece... Dar, de fapt, cred că sînt mai mic.

ALEX : Cînd erai mic de tot, îți plăcea să te cațări în copaci și să te joci de-a...

COPILUL : Lasă-mă să spun eu : de-a Tarzan. Îmi confecționam fel de fel de frînghii, ca să mă arunc dintr-un pom în altul și să fur cele mai bune mere, pe care bunica le păzea stînd de dimineață cu bățul în mînă pe sub meri.

ALEX : A mea nu avea un băț, ci un baston de abanos. (*Pauză.*) Ca să vezi, cum seamănă toate copilăriile. De ce zîmbești ?

COPILUL : Nu, nimic. Mă gîndeam la ceva.

ALEX : Și, cine erau caraghioșii aceia pe care i-ai gonit de-aici ?

COPILUL : Cum, chiar nu i-ai recunoscut ?

ALEX : Aveam impresia că-i mai văzusem undeva, dar, nu, nu i-am recunoscut.

COPILUL : Și, totuși, îi cunoști bine.

ALEX : Pe indivizii ăia grotești ? Doar cel care făcea pe scriitorul mi se părea ceva mai familiar. Ca un fel de caricatură a...

COPILUL : A cui ?

ALEX (*incert și oarecum jenat*) : A lui... Mi-e greu să-ți spun, seamăna cu prea mulți. Dar, ca să fiu cinstit ar trebui să mărturisesc că seamăna cu caricatura mea.

COPILUL : Nu greșești. Dar, toți trei erau ipostaze ale talc. Successive, de-a lungul anilor, și, uneori, chiar deseori, simultane. Puteam să-ți arăt și alte ipostaze.

ALEX : Pînă și femeia aceea ?

COPILUL : Ai uitat cu ce sentimente „mari” și „abisale”, cu ce iubire transcendentă ai sedus-o pe Greta ?

ALEX (*rămîne un timp perplex și foarte concentrat*) : Vreau să sper că nu-i adevărat. Dar, dacă-i așa, frumoasă ispravă am făcut din viața mea ! Asta înseamnă că, atunci cînd îi scriam Gretei că ființa mea începe să se desfacă în bucăți, ca o casă sau o mobilă care se descleie din încheie-

turi, nu mințeam, spuneam adevărul adevărat.

COPILUL : Uneori, și se poate întimpla și asta. Ai făcut un infarct pe picioare. (*Cu solitudine medicală.*) Ar trebui să te ferești de emoții, dacă asta mai poate folosi la ceva, dacă nu e prea târziu.

ALEX : Vrei să spui că voi muri în noaptea asta ?

COPILUL : Nu pot să-ți spun. Nu știu. Sînt lucruri pe care nici eu nu le știu. În orice caz, ai trecut foarte aproape. Noroc că nu s-a uitat la tine.

ALEX : Cine ?

COPILUL : Ea.

(*Pauză lungă.*)

ALEX : Și, totuși, i-am văzut firul de sînge care i se scurgea pe bărbie.

COPILUL : Ți-ai dat singur seama, atunci, că asta era doar o iluzie. Nu, nu ți-a arătat fața.

ALEX : Spune-mi, e adevărat că fiecare își are moartea sa personală, că ea nu e cituși de puțin anonimă, egală, la fel pentru toți ?

COPILUL : Bineînțeles. (*Cu un suris care-i depășește vîrsta.*) E singura proprietate inalienabilă a fiecărui om.

ALEX : Poate că era mai bine dacă mă privea. (*Pauză.*) O să apară curînd din nou ?

COPILUL : Ți-am spus că nu știu, că nu pot ști. Dar nu e deloc necesar să mai apară. Te-a prevenit. Nu-ți ajunge ?

ALEX (*după o pauză lungă, detașat*) : De ce ronțai mereu semințe ? E un obicei urît.

COPILUL : Tu nu ronțaii cînd erai mic ?

ALEX : Da, dar m-am lăsat. (*Surizînd.*) Doar din cînd în cînd, atunci cînd nu mă vede Greta. (*Pauză.*) De fapt, cine ești ?

COPILUL : Chiar n-ai păstrat nici o fotografie de-a ta de cînd erai mic ? De pe vremea cînd bunica își păzea merii cu bastonul de abanos ?

ALEX : Vrei să spui...

COPILUL : Credeam c-ai înțeles de la început.

ALEX : Și, acum, ai venit să mă judeci și să mă tragi la răspundere pentru tot ce am făcut din tine ?

COPILUL : Eu nu am dreptul de a judeca. Am venit doar pentru a te ajuta să te judeci singur.

ALEX (*după o pauză lungă, cu oarecare ură, parcă*) : Bine. Acum, pleacă. Am obosit. Vreau să rămîn singur.

COPILUL : Plecam, oricum. Era timpul. (*Se îndreaptă spre ieșire, se oprește și se întoarce.*) Totuși... (*Se așază pe marginea patului, îi ia mina și, cu un gest brusc, îl sărută pe frunte.*)

ALEX (*după o clipă o clipă de nehotărire, îl îmbrățișează cu sfîșietoare căldură fraternală*): Adio, dragul meu.

COPILUL: Adio. Dar, cine știe, poate ne mai vedem.

(Alex închide ochii, obosit, lumina scade. Copilul dispăre.)

INTUNERIC

(Ușa se deschide, o lanternă luminind drumul.)

DAN (*el e șeful cabanei*): Fiți atentă, e aici un prag, să nu vă împiedicați.

GRETA: Nu văd nimic.

DAN: O clipă, să aprind lumina. (*Aprinde un felinar, într-un colț al încăperii.*) Acum, vedeți? Vă rog să mă iertați, dar, cînd trec brusc de la întuneric la lumină, aproape orbesc. În câteva clipe, voi aprinde și becul. (*O ia de mîină, introducînd-o în încăperă.*) Vă descurțați?

GRETA (*așezîndu-se pe un scaun*): Da, mulțumesc, simt însă nevoia să beau ceva tare.

DAN: Ați înghețat?

GRETA: Dacă nu dădeam peste dumneata, adică, dacă nu dădeai dumneata peste mine, probabil că aș fi înghețat în fundul unei prăpastii. Cînd s-a defectat telefericul, m-am încăpățînat să găsesc singură drumul înapoi spre cabană. Nici n-am văzut cum arată salvatorul meu.

DAN (*poartă ochelari mari, negri, și un fel de glugă care-i acoperă capul*): Un om ca toți oamenii. (*Iși scoate gluga și apare un bărbat foarte frumos, cam de 40—43 de ani, dar căruia ochelarii îi ascund încă fața.*) Soțul dumitale trebuie să fi înghețat sus. A fost o adevărată nebunie să rămînă acolo. Soba nu încălzește.

GRETA: Bărbatul meu are un somn de copil. Sînt sigură că s-a băgat sub zece pături și că doarme ca în sînul lui Avraam. Bineînțeles că am făcut o prostie lăsîndu-l aici, dar, deocamdată, cea care îngheață sînt eu.

DAN: O clipă. (*Intră în bucătărie și se întoarce cu un pahar de alcool.*) Din păcate, n-am decît palincă.

GRETA: Bună, și asta. (*O dă peste cap.*)

DAN: Nu așa repede. E foarte tare.

GRETA: După cele prin care am trecut, îmi pot permite să mă și îmbăt puțin. (*Ride ușor.*) Cred că s-a și făcut. Mă simt parcă plutind. (*În timp ce Dan bagă niște lemne în sobă.*) Locuiești singur aici?

DAN (*cu spatele*): Da, am obținut, pentru iarna asta, să fiu responsabilul cabanei. Dacă asta se poate numi o cabană și dacă eu pot fi responsabil

de ceva. Mă ajută și un bătrîn, dar nu doarme în cabană. (*Ocupîndu-se mai departe de sobă.*) Ce v-a venit, să poșotiți tocmai aici? Din cînd în cînd, nimeresc pe aici, pentru o jumătate de oră, doi-trei tineri, dar pleacă cit mai repede. Nici măcar peisajul nu e frumos.

GRETA: A fost un capriciu al bărbatului meu. Și a vrut să rămînă pentru că spunea că-i un loc ideal de lucru.

DAN (*sufîind în foc*): Ce fel de lucru?

GRETA: E scriitor.

DAN (*fără interes*): A, da. (*Se întoarce.*)

Mă iertați dacă nu aprind, încă o clipă, lumina mare? Trecerea bruscă de la întuneric la lumină puternică îmi supără ochii.

GRETA: Ești mai misterios, salvatorul, în semiîntuneric și cu ochelarii ăștia negri. Îmi mai dai puțin alcool?

DAN (*turnîndu-i*): Numai puțin. O să vă facă rău. V-am prevenit că e foarte tare.

GRETA (*chicotînd, ușor amețită, dar fără să fie vulgară*): Cînd mă gîndesc că, fără dumneata, zăceam acum, probabil, pe fundul unei prăpastii, iar că bărbatul meu ar fi pretins că a lucrat toată noaptea, nu mă pot opri să rîd.

DAN: O să trebuiască să-l sculăm. O să vă dau camera mea, care-i cam minăstirească, un pat tare, o masă și un scaun, dar e caldă. Eu o să dorm aici.

GRETA: Ce ți-a venit să te retragi în pustietatea asta? După cum vorbești, pari, mai degrabă, un intelectual. Și, după cum te porți, ești, sigur, un gentleman.

DAN: E o noțiune foarte relativă. (*Iși scoate ochelarii, frecîndu-și ochii și, deodată, privînd-o, rămîne încrîmențit.*)

GRETA: De ce te uii așa la mine?

DAN: Nu, nimic. O asemănare. Mă duc să-l aduc pe soțul dumitale.

GRETA: Detestă să fie sculat din somn. Văd că ți-ai scos ochelarii. Nu vrei să aprinzi și lumina? Despre ce asemănare era vorba?

DAN: Un om care trăiește singur are fel de fel de vedenii. Mi-ați adus aminte de cineva.

GRETA (*după o pauză*): Aprinde lumina și vino mai aproape.

DAN: De ce?

GRETA: Nu știi, însă m-ai neliniștit. Vreau să te văd. (*Ride ușor, dar mai degrabă stingherită.*) Nu e o cochetărie, poți fi sigur.

DAN (*întirziind, parcă voit, să aprindă lumina, zărește pe masă farfuria cu cojile de semințe. O ia în mîină și se uită curios la ea*): Cine o fi mîncat aici semințe? Bătrînul n-are obiceiul ăsta.

- GRETA (rizind): Bărbatul meu. Crede că nu știu că n-a părăsit obiceiul ăsta prost, dar, de câte ori nu sint lingă el, profită de ocazie. De fapt, i le găsece prin toate buzunarele hainelor, cind le dau la călcat. Nu aprinzi lumina ?
- DAN : Ba da. (*Aprinde lumina, rămînind un timp nemișcat, cu spatele spre ea.*)
- GRETA (*pe același ton fără echivoc, ci, dimpotrivă, cu o tensiune neobișnuită*): Întoarce-te. De ce-ai rămas așa ? (*Dan se întoarce încet. Pe fața celor doi se zugrăvește intens uimirea, dar mai ales pe a Gretei. Aceasta rostește cu greu.*) Dan ! Tu ești ?
- DAN : Eu sint, Greta. (*Pauză. Încercind să fie glumeț.*) Ca să vezi, ce feste îți poate juca viața ! Și, mai ales, după atîția ani.
- GRETA (*teribil de tulburată*): Te credeam...
- DAN : Mort ?
- GRETA (*pauză*): În orice caz, dispărut. Alex o să aibă un șoc cumplit. Menaiează-l, e bolnav de inimă.
- DAN : De ce ți-e frică ? N-am nici un motiv să nu-l menajeze. Chiar mă bucur să-l reintilnesc. Mă bucur mult.
- GRETA : Și pe mine ? Și pe mine te bucuri că mă revezi ?
- DAN : Și pe tine, bineînțeles. N-am fost noi cei trei prieteni nedespărțiți ?
- GRETA : Îmi vine nemaipomenit de greu să cred că-i adevărat. Și faptul că m-ai salvat în noaptea asta... E fantastic ! Totul, totul e fantastic.
- DAN : Te-am salvat ! Să nu exagerăm. Aș fi făcut-o pentru oricine. Nu știam cine ești. Totdeauna ai fost ispitită să găsești semnificații ascunse în lucrurile cele mai obișnuite. Dealtfel, asta făcea farmecul tău.
- GRETA (*după o pauză*): Cum mă găsești, Dan ? (*Cu slăbiciune feminină.*) Bineînțeles că, în noaptea asta și după spaima și urcușul prin care-am trecut, trebuie să arăt ca dracul. (*Își aranjează ușor părul, cu degetele.*) Dar, nu vorbesc de înfățișarea mea exterioră.
- DAN : Ești tot atît de frumoasă ca acum... cît ?... 19...20 de ani ?
- GRETA : Acum am 39.
- DAN (*încercînd să pară degajat*): În vremea noastră, e vîrsta la care o femeie atinge apogeul. „Femeia de 30 de ani“. „La Femme de trente ans“ a lui Balzac e de mult depășită. Arăți splendid.
- (*Greta e, în adevăr, foarte frumoasă și cu o siluetă uluitor de tinăra.*)
- GRETA : Stai jos, aici, pe scaun, în fața mea, să te văd mai bine. (*Dan se așază. Greta îl privește lung, dar, atenție, în tot jocul ei nu intră nici un fel de*
- vulgaritate.) Și tu ai rămas la fel de frumos. (*Îl atinge ușor cu degetele pe temple.*) Numai că pe temple ai albit. (*Apoi, delicat, îi atinge colțurile ochilor.*) Și, aici, la colțurile ochilor, ai făcut crețuri mici, multe și mici, dar care nu-ți stau deloc rău. Stai, stai, nu te mișca ! Iar între sprîncene ai o încruntătură aspră, așa cum o au doar aviatorii și... (*rizînd ușor*) oamenii politici.
- DAN (*stîngerit, neștiind cum să interpreteze*): Termină, Greta !
- GRETA : Crezi că mă joc ? Mă caut pe mine în tine, ca într-o oglindă. Lasă-mă să încerc să fac să dispară cuta asta. (*Îl masează ușor cu degetul între sprîncene.*) Nu vrea ! Se încăpățînează să rămînă. (*Glumeț.*) N-am nici o trecere. (*Plimbîndu-și degetul pe fața lui.*) Și nici cutele astea, care-ți brăzdează obrazul de la nări pînă la colțurile gurii, nu le aveai.
- DAN (*aproape exasperat*): Era firesc să-mbătrînesc. (*Încercînd să se ridice de pe scaun, dar Greta îl reține.*) Și detest să fiu analizat ca la miliție sau ca la morgă.
- GRETA : Mai stai, numai o clipă. Te rog ! Am descoperit ceva nou. Pe frunte. E uluitor, dar în mijlocul frunții, exact deasupra cutei aceleia aspre despre care vorbeam, ai o pată albă, care arată ca o scluță. De fapt, nu e o pată, e făcută tot dintr-o încruntătură. (*Încîntată de descoperire.*) Dan, știai că porți o stea pe frunte ?
- DAN (*ridicîndu-se brusc*): Da, sint omul cu stea în frunte. (*În deridere.*) Asta mi-o spune, dealtfel, întreaga mea viață. (*Dintr-o dată serios, aducîndu-și parcă aminte cu greu.*) E idiot, dar mi-am adus aminte de ceva. Cind eram mic, nu știu ce poznă făcusem la masă și tata m-a plesnit. Nu tare, dar o palmă de la tata era atît de neașteptată încît se vede că m-am uitat la el cu o privire atît de ciudată, că a exclamat : „Ce te-a apucat, de ce te uiți așa la mine ?“ Simțeam cum din colțurile ochilor îmi izbucniseră două lacrimi. Am clipit repede, să nu se vadă, și-atunci bunica, care era aproape senilă, dar pe care o iubeam foarte mult, i-a spus tatei : „Să nu-l mai pălmuești. Băiatul ăsta are o stea pe frunte“. (*Rizînd stîngerit.*) Nu e caraghios ? Dealtfel, toți au ris de ea. E prima dată cind mi-am adus aminte de întîmplarea asta.
- GRETA : Și nu te-a mai pălmuit ?
- DAN : Nu, niciodată. În schimb, m-au pălmuit alții. Mult și îndesat, așa cum uneori bat țaranii, sălbatic, un cal care nu mai vrea sau nu mai poate să meargă. (*Surizînd.*) Ce vrei, ei nu vedeau steaua de pe frunte...

și, pe urmă, își inchipuiau, probabil, că asta-i datoria lor. Asemănarea cu țărânul și calul e proastă, n-are nici un rost. Era cu totul altceva.

GRETA : Cînd ? (*Pauză, cu stînghereală.*)
Atunci cînd te-au arestat ?

DAN : Atunci, și... Ce rost au toate poveștile astea vechi ? N-am nici un fel de sentiment de ranchiună sau de răzbunare. E ca și cînd lucrurile astea i s-ar fi întîmplat altuia. (*Încălzindu-se.*) Știi, nu durerea loviturii contează, ci umiliința de a fi pălmuit și bătut. Om, de către om ! (*Pauză.*) Însă acum mă simt alit de detașat de toate ! Nu e vorba de iertare sau de uitare. Țin minte fiecare amănunt, dar...

GRETA : Spune-mi.

DAN : Nu-i mare lucru de spus. Dealtfel, ți-am spus. Astea s-au întîmplat altuia, de care m-am îndepărtat atît de mult, încît nici măcar umiliința lui nu mai are vreo însemnătate pentru mine. Mi-e străină.

GRETA (cu vizibilă scuză în glas) : Atunci cînd ai fost arestat, Alex și cu mine...

DAN (întrerupînd-o violent) : Termină, Greta, nu mă interesează. (*A fost atît de brusc, încît Greta n-are curajul să continue. Dan, mișcîndu-se nervos prin încăpere, dă cu ochii de scrisoare.*) E aici o scrisoare care ți-e adresată. Probabil, de la Alex. (*Greta se ridică și o citește. E teribil de emoționată.*)

GRETA : Unde-i Alex ? Ce-i cu el ?

DAN (neliniștit) : Ce s-a întîmplat ?

GRETA (speriată) : Citește. Treci peste chestiunile intime, n-au importanță, dar citește. Trebuie să mă ajuți. (*Cu disperare reală.*) Ce-i cu Alex, ce i s-a întîmplat ?

DAN (tulburat, aruncînd scrisoarea pe masă, se repede spre camera lui, constată că ușa e închisă, o aescuie, se uită înăuntru, vede că nu e nimeni, apoi, Gretei) : Urcă în camera de sus și vezi. Eu mă duc să mă uit în jurul cabanei. (*În timp ce Greta urcă în fugă scările, Dan iese grăbit, pe ușa deschisă într-o pală de ceață. Apoi, Greta coboară liniștită scara, cu un suris înșeninat.*)

DAN (reintrînd, neliniștit) : Nu-i afară !

GRETA (calmă) : E sus, sub zece pături, și doarme ca un copil. Îi cunosc somnul. De obicei, e agitat, dar acum doarme exact ca un copil. (*Pauză.*) Și suride ! Ai văzut vreodată ceva mai fermecător decît surîsul copilăresc al unui bărbat care doarme ?

DAN : Nu știu, nu mă privesc în oglindă atunci cînd dorm. Nici n-are cine să mă privească. Și nici nu cred că surid.

GRETA : Da, probabil că dormi încruntat, așa cum arăți în viața de toate zilele. Doamne, cît de tare m-am speriat !

Ce crezi de scrisoarea lui Alex ?

DAN : Miine trebuie să-l ducem jos, sau să chemăm un doctor.

GRETA : E cea mai frumoasă scrisoare de dragoste pe care am primit-o în viața mea.

DAN (violent) : Asta-i tot ce-ai reținut ?

GRETA (ezitînd, căutîndu-și cuvintele) : S-ar putea să-ți par odioasă. Am înțeles că a trecut printr-o experiență stranie. Sînt însă atît de obișnuită cu toate extravaganțele lui Alex, care sînt uneori exhibiții, încît și de data asta am avut o clipă de indoială. (*Pauză.*) Totuși, e cea mai frumoasă scrisoare de dragoste pe care am primit-o vreodată.

DAN (vine lîngă ea și-o scutură violent de umeri) : Nu-ți dai seama că, atunci cînd a scris-o, era bolnav, poate, foarte rău bolnav, poate îi era frică de moarte ?

GRETA (dîntro dată, foarte lucidă) : Ba da. Nu sînt stupidă, cum îți imaginezi tu. Însă nu-mi inchipuiam niciodată că Alex, speriat chiar de moarte, va țipa, în ultima clipă, „Greta, te iubesc“.

DAN (lovînd-o) : Secătură !

GRETA (izbucînd în lacrimi) : Știu, sînt o secătură, dar o secătură care are nevoie să se agațe de ceva. (*Cu disperare.*) Nevoia asta nu justifică nimic ? Chiar nimic ?

DAN : Iartă-mă că te-am lovit. Dar trebuia să te trezesc înainte de a face o criză de isterie.

GRETA (ridicîndu-se și foarte lucidă) : Mărturiseste adevărul, Dan. Nu-i așa că m-ai iubit ? Că atunci mă iubeai ?

DAN (primînd, evident, o lovitură grea, dar pe care o parează ca un boxer bun) : Tu, în seara asta, nu ești întreagă la minte ! (*Cu o violență cumplită.*) Ce-i cu tine, ești la menopauză ?

GRETA (foarte lovită, apoi, cu voce slabă) : Vorbeam de-acum douăzeci de ani, cînd s-a întîmplat totul. Și nu mă insulta inutil. N-am fost niciodată o tîrfă. Și n-am devenit.

DAN (mișcîndu-se agitat prin încăpere) : Scuză-mă.

GRETA (dîntro dată cochetă, dar de bună calitate) : Pentru palma de adineaori sau pentru presupunerea că am fost sau am devenit una din alea ? (*Dan tace. Provocîndu-l.*) Poate că am devenit ! (*Dan tace.*) Nu-mi răspunzi ?

DAN : Nu mă interesează ce-ai devenit.

GRETA : În general, se spune că sînt încă o femeie cu oarecare farmec, care poate fi încă dorită. Chiar mult, ținînd seama de cum mi se face curte.

DAN : E amuzant, sau grotesc, sau tragic, cum vrei s-o iei, ca, după scrisoarea lui Alex, să-mi vorbești în felul ăsta.

- GRETA** : Am realizat imediat ce inseamnă pentru mine scrisoarea asta. Iar în privința amuzamentului, grotescului sau tragicului, ce știi tu, ce pricepi? Ai nevoie de precizări? L-am găsit pe Alex dormind liniștit. Nu e exclus ca, înainte de a fi scris scrisoarea, să fi golit o sticlă de whisky, deși i-am controlat sacul. Îmi pot permite să glumesc sau să mă joc, tocmai pentru că l-am găsit dormind liniștit. (*Pauză.*) Știi că acum douăzeci de ani am ezitat?
- DAN** : Între ce sau cine?
- GRETA** : Între voi doi.
- DAN** (*sincer uluit*) : Între mine și Alex?
- GRETA** : Inchipuiește-ți! Asta e adevărul. Și, pe vremea aceea, eram... Cum să mă exprim, ca să nu par prea vulgară...? Mai bine, de-a dreptul. Eram fecioară.
- DAN** : De ce-mi spui toate lucrurile astea? (*Ironic.*) Totuși, cam intime, ca și cum, punându-ți picior peste picior, ai lăsa intenționat să se ridice fusta mai mult decît trebuie.
- GRETA** (*deodată, foarte amuzată*) : Oh, Dan, dacă ai ști cită plăcere îmi face să flirtez cu tine!
- DAN** : Chiar dacă mie nu-mi face plăcere?
- GRETA** : Asta-i un motiv în plus. (*Dintr-o dată serioasă.*) Ești destul de inteligent ca să-ți dai seama că provocarea mea e deliberată. (*Dubitativ.*) Dar, poate, nu e deliberată... Să înțilnești, după douăzeci de ani, un om pe care l-ai scotit mort, să-l întâlnești în carne și oase, între patru ochi, asta-i o chestiune care te cam poate scoate de pe șine și să te facă să deraiezi.
- DAN** : Pentru că am trecut la sincerități... (*Pauză, nu-și găsește exact cuvintele.*) E o simplă curiozitate din partea mea, nu mă înțelege greșit. De ce l-ai ales atunci, dacă spui că ai ezitat, pe Alex?
- GRETA** : Pentru că era strălucitor. Poate că erai mai frumos decît el, deși Alex e și acum ceea ce se cheamă un bărbat bine, dar tu erai îngrozitor de închis în tine, ca o scoică. Mă speria tăcerea ta. (*Glumind drăguț.*) Vezi, pe vremea aceea nu-ți descoperisem steleta din frunte.
- DAN** (*rece*) : Sper că mariajul vostru a fost bun.
- GRETA** : N-am de ce să mă plîng. Deși, cu vremea, am descoperit la Alex, care e un bărbat atît de fermecător — numai eu știu cît trebuie să-l feresc de admirație, nu din gelozie, cum își inchipuie el, ci pentru a nu-l lăsa să se angajeze în aventuri prostești — i-am descoperit o latură, cum să spun, feminină. Din clipa cînd mi-am dat seama de asta — au trebuit să
- treacă ani — am încercat zadarnic să înțeleg în ce constă : slăbiciune de caracter, vanitate, alint sau...
- DAN** : Sau...
- GRETA** : Nu, nimic, am spus și eu, așa, „sau“, pentru că nu știam cum să termin fraza. (*Foarte serioasă.*) Și, tu?
- DAN** : Ce-i cu mine?
- GRETA** : Ce s-a întîmplat cu tine, în acești douăzeci de ani?
- DAN** (*încercînd să evite discuția*) : Pur și simplu, au trecut douăzeci de ani.
- GRETA** : Atunci... cînd s-au întîmplat lucrurile acelea, am încercat să ne interesăm de tine. Dar cui puteai să i te adresezi? Deveneai imediat suspect. Am urmărit în toate ziarele ceva despre proces, însă n-a apărut nimic.
- DAN** : Nici n-a fost proces.
- GRETA** : Deci... (*Nu-și termină fraza, care rămîne echivocă.*)
- DAN** : Deci, nu merită să ne aducem aminte.
- GRETA** : Știi, Alex avea pe vremea aceea un unchi care lucra într-un post important la o instituție... ce să mai vorbesc în bobote... la Ministerul de Justiție. I-am cerut să se ducă la el și să-i explice cazul tău. A ezitat, la început, dar l-am pisat atît încît, pînă la urmă, s-a dus. Știi ce i-a răspuns unchiul?
- DAN** : De unde vrei să știi? Cel mult, pot presupune.
- GRETA** : Să-și vadă de treabă, dacă nu vrea cu orice preț să fie și el implicat într-o afacere murdară.
- DAN** : Greta, nu-mi face nici o plăcere să-mi aduc aminte de timpurile și întîmplările acelea. De cîte ori vrei să-ți spun?
- GRETA** : Știu că trebuie să-ți par odios de neserioasă. Dar nu pot să nu repet întrebarea pe care ți-am mai pus-o. Mă iubeai atunci, sau nu? Sînt ani de cînd îmi pun întrebarea asta. Nu știu cum și cînd mi s-a ivit în minte, dar n-am putut scăpa de ea.
- DAN** : Nici nu mi-ar fi trecut prin cap. Aveam o admirație nemărginită pentru Alex. Voi, femeile, sînteți incapabile să înțelegeți ce înseamnă o prietenie bărbătească. Așa încît...
- GRETA** : Încît...
- DAN** (*după o pauză*) : Chiar dacă nu mi-ai fi fost indiferentă, nu ți-aș fi arătat lucrul ăsta. Nu mi l-aș fi spus nici mie.
- GRETA** (*cu încăpăținare feminină*) : Dar îți eram, sau nu, indiferentă?
- DAN** : Nu-mi aduc aminte. Și, de atunci a trecut atîta vreme, iar eu m-am schimbat atît de mult... Zău, toată discuția asta mi se pare ridicolă. Nu-ți seamănă, nu te recunosc.
- GRETA** : E o deziluzie?
- DAN** (*tranșant*) : Da.

GRETA : Ce ciudată e scrisoarea lui Alex! Nu m-aș fi așteptat la ea. Dar cât de sincer poate fi Alex, chiar atunci când și-ar viri mina în foc pentru a-și dovedi sinceritatea ?

DAN : S-a schimbat mult ?

GRETA : Nu i-ai urmărit deloc activitatea ?

DAN : Cred că i-am citit două romane. Pe urmă, am renunțat.

GRETA : De ce ?

DAN : Să zicem că n-am chef să-ți răspund. (*Pauză.*) În orice caz, preocupările mele au devenit altele. De mult nu mai port nici un fel de interes literaturii.

GRETA : Față de nimeni n-aș recunoaște ceea ce o să-ți spun acum, dar Alex e... (*Pauză lungă.*)

DAN : Nu te simți obligată să continui.

GRETA : Alex e terminat ca scriitor. El își închipuie că eu nu știu asta, dar am înțeles-o de mult. Totul e cumplit de trist.

DAN : Un talent nu seacă la patruzeci de ani. Și, Alex avea talent. Mult, foarte mult.

GRETA : Dar un talent se poate strica. E mai rău decât dacă ar dispărea subit, așa cum dispar atâtea lucruri în urma unei catastrofe. Alex n-a trecut, însă, prin nici o catastrofă. Dimpotrivă, a știut să le evite cu o abilitate fantastică. Chiar când i s-au ivit în față. Știe — cum să spun — să plutească peste virtejuri. Cu surisul pe buze.

DAN : Dacă e de spui e adevărat, trebuie să ducă, bietul de el, o viață amărită.

GRETA : Sint aproape sigură că nu-și dă seama. Ce crezi că mă leagă atât de tare de el ? Trebuie să-i dau curaj fără să simtă. L-am iubit pentru că-l admiram. Și-l iubesc și acum, cu toate că nu-l mai admir. Tocmai pentru că trebuie să-i dau curaj. (*Surizind.*) Pricepi ceva din psihologia asta de femeie sucită ?

DAN : Nu ești deloc sucită, decît atunci cînd îți lași gîndurile să alunece alături de realitate.

GRETA : Ca, de pildă, cînd te-am întrebant dacă m-ai iubit ?

DAN : De pildă.

GRETA (*cu subtilă parșivenie feminină, fără să fie vulgară, rizînd*) : Îți dai seama că nu eu am readus în discuție subiectul ăsta ? Înseamnă că te interesează, totuși.

DAN (*cu furie reținută împotriva lui însuși*) : Te legi de cuvinte. Nouăzeci la sută din vorbele pe care le rostim n-au nici o semnificație. Am spus „de pildă“, pentru că mi-a venit la îndemînă. Puteam tot atît de bine să spun „aiurea“ !

GRETA : Dar n-ai spus.

DAN (*plimbîndu-se enervat prin încăpere*) : În orice caz, miine trebuie să aduc un doctor aici, dacă Alex nu suportă drumul pînă jos.

GRETA : Ești atît de impresionat de scrisoarea lui Alex ? Eu n-am reținut din ea decît faptul că și-a dat seama că mă iubește încă și că are nevoie de mine. Restul...

DAN : Numai o femeie poate fi atît de oarbă. Nu-ți dai seama că i-a fost îngrozitor de frică ? Că ți-a scris un soi de testament ?

GRETA (*tulburată*) : Dar am fost sus, Dan. Doarme ca un copil.

DAN : Și în somn se poate muri.

GRETA : Vrei să mă sperii, cu orice preț ?

DAN : Nu, eu sint speriat. (*Urcă scările, în timp ce Greta, rămasă singură, începe să se miște neliniștită prin cameră. Apoi, cînd Dan coboară.*)

GRETA : Ei ?

DAN : Ai dreptate. Doarme foarte liniștit și mi-am pus chiar urechea pe inima lui. Bate normal. Mai mult decât atît, așa cum spunea, suride prin somn. (*Pauză.*) A trebuit surisul ăsta, ca să-mi regăsesc camaradul din adolescență. Eram convins că-l uitasem de tot. Ce ciudat! Este cu puțință ca un suris care nu ți-e adresat, care nu se adresează nimănui, sau cine știe cărei lumi necunoscute chiar de cel care suride, să te împace cu un om ?

GRETA : Să te împace ? Voi n-ați fost niciodată certați. (*Dan tace.*) Ați fost certați și nu știu eu ?

DAN (*după o clipă de tăcere*) : Ce-ți trece prin cap ! Voiam să spun, mai degrabă, că era vorba de o împăcare cu mine însumi.

GRETA (*după o pauză*) : Nu mi-ai răspuns la o întrebare pe care ți-am pus-o.

DAN : Mi-ai pus cam multe. Despre care e vorba ?

GRETA : Ce s-a întîmplat cu tine, în tot rîstimpul ăsta ?

DAN : După cum vezi, am izbutit să pun mina, în iarna asta, pe postul de responsabil al acestei cabane. Îmi convine grozav. Nu calcă aproape nimeni pe aici, și eu m-am obișnuit cu singurătatea. Adică... nu m-am obișnuit. E vorba de cu totul altceva. Apoi, în primăvară, voi vedea.

GRETA : Nu te întrebam ce faci acum, deși ți asta mă interesează. Ci : ce-ai făcut ?

DAN : De toate.

GRETA : Trebuie să pun numaidecît punctul pe „i“ ? Cît timp ai stat în închisoare ?

DAN : Nici o zi. În afară de perioada anchetei. Care a durat cam mult, e drept. Apoi, cum îți spuneam, nu s-a mai deschis proces, mi-au dat drumul.

GRETA : Și nu ne-ai căutat, n-ai încercat măcar să ne dai un semn de viață ?

DAN : Putea fi compromițător pentru voi și, dealtfel, am plecat imediat din țară.

GRETA (*uluită*) : Cum, ți-au dat drumul să pleci ?

DAN (*după o ezitare*) : Da. În sfârșit... am izbutit să mă imbarc pe un vas. N-are importanță cum. Am plecat.

GRETA : Cu ce destinație ?

DAN (*ușor incurcat*) : Cu ce destinație ? Vasul pleca spre Rio de Janeiro, dar am ajuns în Mexic. Totdeauna visasem să văd Mexicul. Nu Mexicul de azi, plin de splendori și de mizerie purulentă, ci... Precolumbia.

GRETA : Ai stat mult acolo ?

DAN (*cu aceeași ezitare*) : Doi sau aproape trei ani.

GRETA : Și, cum te-ai descurcat ?

DAN : Făcînd de toate. La vîrsta pe care o aveam atunci, dacă ai brate tari, te descurci. Am fost și hamal în port, și ajutor de șofer, și muncitor agricol, și șomer... Cea mai bună dovadă că m-am descurcat este că mă vezi aici, în fața ta.

GRETA : Și, pe urmă ?

DAN (*îmbătîndu-se vizibil cu amintirile*) : Pe urmă ? Știi, n-avea nici o importanță ce făceam, cum îmi cîștigam viața. La un moment dat, am fost chiar bogat. Asta s-a întîmplat într-un mic oraș american, datorită unei lovituri norocoase date la ruletă, cu ultimii zece dolari pe care-i aveam în buzunar. Dealtfel, mica mea avere s-a dus repede pe fel de fel de prostii.

GRETA : Femei ?

DAN : Și femei. Dar, încă o dată îți spun, n-avea nici o importanță cum mă descurcam, dacă aveam sau nu unde dormi sau ce mîncă. Pentru că descoperisem libertatea. M-am îmbătat de libertate cu un fel de frenezie dementă. O sorbeam pe nări, pe gură, prin urechi, mă tăvăleam în ea, mă înveleam cu ea în nopțile fără acoperiș, mîncam din ea cînd crăpam de foame. Pe săturate, pînă la ghițuire. Nu numai că nu răspundeam de nimeni, că nu răspundeam în fața nimănui, dar nu răspundeam nici măcar față de mine însuși. A fost o experiență fantastică.

GRETA : Și ?

DAN : Și, într-o zi, dintr-o dată — ai observat că toate lucrurile fundamentale în viața unui om se întîmplă „dintr-o dată” ? — m-am trezit mai sîrac decît Iov. Și. ca și el, plin de bube. Supuram din toată ființa mea, din toți porii mei. cea mai cumplită otrăvă pe care o poate secreta sufletul omenesc : sentimentul deșertăciunii.

GRETA : Și bucuria libertății totale ?

DAN : A căzut de pe mine ca o haină putredă. Ca și cum m-aș fi trezit brusc dintr-o vrajă sau dintr-o beție cumplită. Dar nu cu încetul, pe de buite, tirînd după tine fantome ce se destramă treptat, așa cum se întîmplă de obicei. Brutal și cu o cumplită luciditate, am înțeles, nu cu mintea, ci cu toată ființa mea, că libertatea absolută nu există. (*Ironie.*) Cel puțin, aici, pe pămînt. Dar nici despre asta nu-mi place să vorbesc. Sint lucruri care nu pot fi povestite.

GRETA : Eu te ascult cu sufletul la gură.

DAN (*după o pauză, privind-o lung*) : N-ai să pricepi mai nimic. Trebuie să treci tu singur prin proba asta. Ți-am spus că în viața unui om răsturnările fundamentale, cutremurătoare... da, da, asta e termenul, totul se petrece ca într-un cutremur, care, în cîteva secunde, poate distruge o lume. Și tocmai lovitura de trăsnet a imprevizibilului e înspăimîntătoare ! (*Cu un ris uscat.*) Poporul nostru spune că, în asemenea clipe, și-a băgat dracul coada. Probabil, asta s-a întîmplat și cu mine.

(GRETA (*fără să fie pedantă, dar puțin comică*) : Acumulări inconștiente, care, la un moment dat, izbucnesc.

DAN (*cu un suris drăguț, vine spre ea, o privește lung, apoi, cu umor*) : Ce savantă ești, Greta ! (*Îi ia obrazul între palme și-i șoptește, dar destul de tare ca „secretul” să se audă.*) Diavolul există !

GRETA (*izbucnește într-un ris sănătos, dar care se termină cam strident*) : Te-ai prostii de tot, Dan !

DAN (*îndepărtîndu-se de ea*) : Zău ? Cînd vezi pentru prima dată o femeie care nu-i nici mai frumoasă, nici mai deșteaptă decît altele, nenumărate altele pe care le întîlnești zilnic pe stradă — s-ar putea chiar să aibă picioarele prea groase sau soldurile prea mari — imprevizibilul, adică diavolul, îți susură la ureche : dacă femeia asta nu e a ta, viața ta n-are nici un rost. Și, pentru a o obține, ești în stare să furi, să minți, să trădezi sau să uci. Cu toate că undeva, în adîncul tău, știi foarte bine că, peste cîțiva ani, te vei întreba : ce naiba — bağă de seamă, *naiba* — m-a apucat atunci ? Mai vrei alte exemple ?

GRETA : Spune, e amuzant.

DAN (*ironic*) : Găsești ? Adică, într-un sens, ai dreptate. Intervențiile diavolului au totdeauna o latură amuzantă, caraghioasă. Nu degeaba, poporul, care știe multe, i-a găsit cumătrului nume hazlii, denotînd nu știu ce familiaritate jovială și suspectă : Scaraoțchi, Michiduță, Sarsailă. Dar, cînd, *dintr-o dată*, te simți înecat de ură sau silă și-ai vrea să distrugi totul și pe tine

înșuși, cînd, *dintr-o dată*, trezindu-te în toiul nopții, îți vine să plîngi cu lacrimi de singe după „altceva”, după nu știi ce inocență sau paradis iremediabil pierdut, poți fi sigură că Michidută și-a băgat coada lui nerușinată acolo unde nu trebuie, acolo unde, dimpotrivă, totul trebuie să meargă cuviincios și fără scrișnete, ca o mașină bine unsă, torcînd ușor și linistitor.

GRETA (*glumeț*): În cea mai bună dintre lumile posibile. Lumea lui Dumnezeu, deci ?

DAN : Nu mă așteptam la o dispută teologică. Ai dreptate, cei doi sînt complici. Deși mașina bine unsă, cum spui tu, e tot opera unui Michidută mai mare. (*Cu plăcere.*) Nici nu știi cită bucurie îmi face să te regăsesc la fel de deșteaptă, de sofistă și de... rece.

GRETA : Rece ?

DAN : E puțin spus. Înghetată ! Tu te-ai complăcut totdeauna să te consideri incandescentă. Și eu am crezut în mirajul ăsta, al flăcării din tine. Însă, între timp, am descoperit că, dacă oțelul încălzit la alb arde, și gheața arde. Ori pui mîna pe un fier încălzit pînă la alb, ori pe unul înghețat la nu știi cite grade sub zero, pielea rămîne lipită și mîna desfigurată. Iar dacă e vorba de suflet...

GRETA : Dacă nu mă înșel, există un personaj, în Biblie, care spune aproximativ că „dacă nu ești cald, nici rece, te voi scuipa din gura mea“.

DAN (*pe un ton voit monden*) : De aceea nu te-am scuipat niciodată din sufletul meu, flacăra mea rece.

GRETA (*ușor exaltată*) : Juri ?

DAN (*după o pauză, rizînd blind*) : Greta, îți dai seama în ce hal nerușinat divagăm ?

GRETA (*iși ia capul în mîini și, după o foarte lungă pauză, spune*) : Dacă ai ști că toată viața mea, de cînd eram doar o fetiță și pînă acum, am rivnit un singur lucru : să fiu măcar o dată nerușinată !

DAN (*rizînd*) : De data asta, ai izbutit. Ești !

GRETA (*ridicînd brusc capul*) : Vrei să insinuezi că așa fi gata să mă culc acum cu tine, după... după ce am citit scrisoarea lui Alex ?

DAN (*după ce o privește lung*) : Cine știe, poate că ai face-o. Dar nu despre asta era vorba, cînd te numeam nerușinată. Și, dealtfel, nici n-au fost cuvintele mele. Tu le-ai denaturat. Eu spuseseam doar că „divagăm nerușinat“. Ceea ce e cu totul altceva.

GRETA (*după o îndelungă tăcere*) : Ce-ai făcut cînd ai descoperit că libertatea absolută nu există ? (*Pauză, cu oare-*

care timiditate.) Ai încercat să te sinucizi ?

DAN : M-am gîndit și la asta. (*Pauză, violent.*) Nu, nu e adevărat, nu m-am gîndit cu adevărat, lucid, niciodată la asta. Doar cînd dormeam și nu eram stăpîn pe mine. Oho, dacă așa fi scriitor, unul din ăia care vor să-i ducă pe cititori de nas, înșirîndu-le pe zeci de pagini coșmaruri terminate prin sinucidere, așa fi avut eu ce să le povestesc. Fleacuri ! În toată viața, un om n-are decît două sau trei vise-*cheie*, semnificative. Alea, da, trebuie luate în considerație. Dar, asta-i altă poveste. Se întîmplase altceva cu mine. O chestiune mult mai gravă. A urmat o perioadă în care timpul nu mai era timp. Dispăruse, pur și simplu, așa cum la circ, de sub jobenul scamatorului, în loc de zece iepurași, nu mai apare nimic. Dar timpul nu-l abolisem eu. Asta ar fi fost ceva ! El mă abolise pe mine. Știi ce înseamnă să fii scos din timp, măcar pentru o clipă ?

GRETA (*impresionată de exaltarea acestuia neobișnuită la Dan, cu solicitudine reală*) : Dan, n-ai vrea să te odihnești puțin ? Sau să-ți dau un pahar cu apă ? Sau...

DAN (*violent*) : Sau, ce ? Sînt ani, ani, ani de cînd n-am vorbit. De ce vrei să mă oprești ? (*Stăpînîndu-se, rece.*) Ce-am făcut, cînd am descoperit că libertatea absolută nu există ? M-am agățat, bineînțeles, ca orice biet om, de zdrențele ei. Pentru că, totuși, în fața ochilor mei, undeva departe, tot mai departe și mai de neatinș, drapelul sfîșiat și murdar al libertății își filfia încă flendurile multicolore.

GRETA : Unde ai plecat, din America ?

DAN : Unde n-am fost ? (*Se îmbată iar de povestirea lui.*) M-am oprit un timp la Capul Bunei Speranțe. Mă seducea numele. Locul e odios. Și-atunci m-am îndreptat spre țelul pe care de mult îl urmăream : India. În căutarea unui *guru*. De la Kipling citire și pînă la Vivekananda și alții mai serioși decît ei, capul îmi era plin de fel de fel de idei năstrușnice. Știi ce înseamnă un *guru* ?

GRETA : Un fel de învățător spiritual.

DAN : Nu l-am găsit. Sau n-am știut să-l gășesc. N-am descoperit decît o mizerie imensă, din care sute de milioane de oameni caută să iasă, cu un soi de optimism desperat.

Atunci, am fugit în nord. Am trăit doi sau trei ani în țările scandinave. Igienă de farmacie, belșug, politețe de gheață, un puritanism formal care nu împiedică să se bea, în ciuda semiprohibiției, pînă la demență, un soi de frenezie sexuală tristă, o isterie ținută în friu, dar cu atît mai înspăimîntătoare și, peste toate acestea, cînd

scapă din intuneric, plutește „soarele negru al melancoliei“. N-am știut cum să fug spre sud. Oscilam între Italia și Franța. După ce am străbătut, cu autostopul sau pe jos, toată peninsula italică, unde am fost aproape fericit, pentru că nu-mi era rușine de mizeria mea, chiar dacă mîncam doar un covrig pe soclul statuii lui David, m-am îndreptat, totuși, din cauza lipsei de bani, spre Paris. Aveam câteva cunoștințe acolo. Mi-au întors spatele, la propriu și la figurat. Și, apoi, burghezia franceză! Să verși, nu altceva. Mai împutită decît toate burgheziile din lume. Pentru că are vanitatea unei tradiții pe care, de fapt, o ignoră, și pretenția de a fi „spirituelle“, datorită geniului unei limbi pe care a moștenit-o fără nici un merit. Puah! Și cărpănoși, avizi, meschini! Și proști! Pentru a părea cît mai americani, n-ar ezita să vîndă *Notre Dame* și *Louvre*-ul, pe deasupra. O.K. Să le fie de bine. Poate că-i detest atît pentru că am îndurat acolo o mizerie cumplită, improșcat, la tot pasul, cu scui-patul de „*sale mêtèque*“.

Am fugit în Germania. Plină de superbia ei economică, marea învingătoare a ultimului măcel mondial își cocolește cu grijă, ca pe o boală venerică ascunsă și totuși știută de toată lumea, sentimentul rentabil al culpabilității. Blondă și pudică, rubiconda Gretchen își strînge coapsele purulente și surîde virginal. Și, totuși, ăștia l-au dat pe Dürer, pe Goethe și pe Thomas Mann. Să-i ia dracul pe nemți și pe cei care-i înțeleg!

Și, uite-așa, m-am întors în țară. (*Dan, care s-a mișcat agitat sau a stat nemișcat, în funcție de tensiunea lui nervoasă, se îndreaptă spre Greta și-i ridică delicat bărbia, privind-o în ochi.*) De ce ai privirea asta tristă? Totul a fost o glumă. Am făcut puțin pe comediantul, ca să te distrez. Asta-i rezultatul? Prost comediant, jalnic comediant! Hai, surizi puțin. Dacă tot m-am silit să joc comedie pentru tine, am dreptul măcar la un suris și chiar la o sărutare. (*O sărută ușor pe obraz.*) Și, cu asta, basta! Il sculam pe Alex, ușă culcați în camera mea, eu o să trag un pui de somn aici, și miine... În sfîrșit, miine totul va intra în ordine. Și vom spune, vorba ta, că totul e perfect în cea mai perfectă lume posibilă, da?

GRETA : De ce te-ai întors în țară? Îți era dor?

DAN (*ca și cum și-ar pune pentru prima dată problema*) : Dor? Poate, poate că mi-a fost și dor. Dar, în orice caz, nu de oameni, ci de... cum să spun... de spațiul ăsta anume. E... locul meu. Respir aici altfel, altă lumină îmi

spală ochii cînd mă trezesc dimineața și, mai ales, cînd dorm... (*ride ușor*) asta nu e lipsit de haz, cînd dorm, parcă m-ar ține în brațe, la căldură, o mamă ursoaică. (*Pauză scurtă.*) Da, probabil că mi-a fost și dor. Nu mă gîndisem la asta pînă acum. Credeam numai că-mi caut o singurătate mai probabilă, mai posibilă aici decît aiurea.

GRETA : Și, nu ți-a fost frică să te întorci? (*După o pauză.*) Iartă-mă, nu vreau să fiu indiscretă... dar ai fost atît de evaziv cînd ai vorbit de împrejurările plecării tale, incît...

DAN : Nu, n-am avut nici o neplăcere la întoarcere, dacă la asta te referi. Nu vezi? Sînt chiar funcționar de stat.

GRETA : Totuși...

(*Alex apare în capul scării, nerăzut de cei doi, și se oprește, ascultînd.*)

DAN : Și, pe urmă, știam că aici pot, în orice caz, găsi o piine de mîncat. Iar dacă ar fi trebuit s-o cerșeam, o cerșeam, cel puțin, în limba mea.

GRETA (*ușor impacientată*) : Înțeleg asta, însă tu vorbeai despre singurătate ca despre factorul principal. Or, singurătatea o porți cu tine oriunde ai trăi sau ai călători. Iar în al doilea rînd, nu înțeleg raportul dintre aspirația ta spre libertatea totală și soluția singurătății. (*Dan începe să ridă.*) Ce găsești de ris? Îți par idioată?

DAN : Dimpotrivă, ți-am mai spus, îmi place să te regăsesc tot alît de rațională ca pe vremuri. Timpul n-a trecut peste tine, Greta.

GRETA : E un compliment sau o ocară?

DAN : Ocară? Dacă aș avea din nou vîrsta pe care o aveam atunci, m-aș îndrăgosti iar de tine și numai de tine, pentru toată viața.

GRETA (*cu nestăpînită satisfacție feminină*) : Deci, mărturisești că m-ai iubit! Ai spus: m-aș îndrăgosti iar de tine.

DAN (*amuzat*) : Am spus „iar“? Ce vrei, în sihăstria mea m-am dezvățat să pun preț pe fiecare cuvînt. Reia, deci, fraza: dacă aș avea din nou vîrsta pe care o aveam atunci, m-aș îndrăgosti de tine și numai de tine. Așa e corect și clar?

GRETA (*d decepționată*) : E dezolant.

DAN (*rizid, mereu amuzat*) : Oh, Greta, de cînd naiba ți-ai descoperit atîta frivolitate și vanitate feminină? Ce mă fac eu acum cu imaginea frumuseții de gheață, incoruptibilă în alegerile ei? Lasă-mă s-o păstrez, n-o topi la căldura unei comportări de muierușcă.

GRETA (*curioasă*) : Muierușcă? Ce știi tu despre mine și cum îți îngădui să mă judeci fără să mă cunoști, fără să fi binevoit măcar să încerci să mă

cunoști, fără să fi înțeles un lucru elementar, dar esențial : că toată viața nu mi-am dorit, nu am tințit — ce spun tințit, cuvîntul e stupid — am înnebunit, aproape, poftind, cu toată ființa, un singur lucru : să ard ca o torță ? !

DAN (alb) : Ai ars pentru Alex.

GRETA (ridicînd din umeri, cu un dispreț pe care nici măcar nu încearcă să-l ascundă) : Alex !

DAN (greu, după o pauză) : Vrei să pretinzi că nu l-ai iubit pe Alex ?

GRETA : Am iubit în el imaginea pe care mi-o făcusem despre bărbatul pe care aș fi dorit să-l iubesc. Total, fără nici o mindrie, ca o sclavă. Da, da, nu mă privi prosteste, asta e cuvîntul și asta era vocația mea adevărată ! Tocmai din sclavie mi-aș fi făcut mindria mea cea mai înaltă. (Pierzîndu-și controlul.) Alex ! O fantoză fermecătoare, cu un talent care s-a dovedit mai friabil decît un castel de nisip. (Pauză.) Bietul Alex ! Mi-e milă de el, dar mai milă mi-e de mine și de viața mea irosită. El, cel puțin, e fericit, în conștiința lui imperturbabilă. Nimic nu-l tulbură, nimic nu-l doare. Nici măcar măselele. Pretinde că are ceva la inimă, dar astea sînt simple nevricale.

DAN : Mai bine ai tăcea, Greta, e oribil ce spui.

GRETA : Toate lucrurile pe care ai curajul să le spui doar o singură dată în viață nu pot fi decît oribile. (Cu furie și patimă neașteptată.) Idiotele ! De ce nu mi-ai făcut atunci doar un semn ? Aș fi venit la picioarele tale, ca un ciine căruia stăpînul îi poruncește „couche !“. Iar în privința teoriei tale asupra singurătății, ți-aș fi arătat eu cîte parole face ! Dar, domnul se închidea ermetic în turnul lui de fildeş. (Izbucnește într-un ris nervos, care se termină cu lacrimi înghițite.)

DAN (care a ascultat-o ca paralizat, fără ca pe fața lui să se poată citi ceva) : Aiurezi, Greta, e penibil. (Pauză.) Niciodată nu te-am iubit.

GRETA : Puțin îmi pasă că-i penibil. Crezi că nu știi ? Dar nu-mi pasă. Pentru o dată în viață, nu-mi pasă de nimic. Nu cumva îți închipui că te iubesc și acum, că m-am lăsat sedusă, dintr-o dată, de mutra ta de vîntură-lume trecut la ascetism ? ! Zău că mă faci să rid. Și încă în ce hal, în ce hal ! (De data asta, izbucnește într-adevăr într-un ris nervos. Dan rămîne nemîșcat. Alex, ca să-și anunțe prezența, tușește, apoi coboară. Incet, dar fără să pară bolnav.)

ALEX (în vreme ce ceilalți doi își îndreaptă privirile spre el) : Iertați-mă. m-am trezit și mi s-a făcut urît. Mi s-a părut că aud glasuri... așa încît

am coborît. Ce faci, Dan ? Te-am recunoscut din prima clipă. Și, ce caută Greta aici ? Și, de ce plinge, cînd știe foarte bine că plînsul o urîțește ?

DAN : Dacă nu-i tragi tu două perechi de palme, ca să se liniștească, o s-o fac eu.

ALEX (glumeț) : Crezi că de palme are nevoie, sau de umărul ocrotitor al soțului ei iubit ? (Se apropie de Greta și-o cuprinde pe după umeri. În mod surprinzător — pentru proști — Greta aproape că se agață de el, ascunzîndu-și lacrimile și liniștindu-se la pieptul lui. Alex, Gretei, pe un ton foarte cald și persuasiv.) Gata, fetișo, n-are nici un rost, liniștește-te. Te-ai speriat degeaba. Cred că am priceput tot. Bănuiesc că ți-ai făcut reproșuri copilărești că m-ai lăsat singur aici și că te-ai rătăcit căutînd cabana. Iar Dan te-a găsit și te-a adus aici. Nu-i așa ? (Dan aprobă din cap.) Te pomenești că tu ești „șeful“ de care-mi vorbea bătrînul ! (Gretei, continuînd s-o liniștească.) Desigur, întîlnirea noastră, după atîția ani, e emoționantă și nu e plăcut să te rătăcești în ceată, dar prea multe lacrimi strică. (În timp ce rostește ultima replică, privirea lui caută neliniștită scrisoarea. O zărește pe masă.) Am terminat cu plînsul, nu-i așa ? (Greta, smiorcîndu-se încă, dă din cap aprobativ, cu un început de suris stingherit. Alex se apropie de masă și subtilizează scrisoarea, convins fiind că a trecut neobservată de cei doi. Dintr-o dată, mai relaxat.) Dan, nici n-am avut timp să te îmbrățișez. (Îl îmbrățișează. Detașat, glumeț.) Cîteodată, năbădăile femeiești se întîmplă să cadă la timp. Îți dai seama cîte exclamații ar fi presupus întîlnirea noastră, dacă Greta „ne piquait pas sa crise de nerfs“ ?

DAN : Apariția ta nu e pentru mine o surpriză. Am urcat în camera aceea înghețată, în care ai avut proștia să te cuibărești, și te-am găsit dormind.

ALEX (fals alarmat) : Sforăiam ?

DAN : Nu, fii liniștit, dormeai ca un copil nevinovat.

ALEX : Slavă Domnului ! — e singurul lucru de care mi-a fost frică totdeauna. Greta știe de cîte ori m-a surprins noaptea cu ochii în tavan, numai de teamă să nu sforăi.

GRETA (și-a revenit, ride chiar) : E adevărat. Și, totuși, măcar o dată, puteai să-mi faci și mie plăcerea asta, ca să am de ce te tachina.

ALEX (lui Dan) : Ca să vezi ce bărbat perfect sînt, în ochii ei ! Nu i-am oferit niciodată măcar prilejul unei tachinării. (Continuînd pe ton monden.) Dan, sclavul tău, Calibanul tău, cînd am cerut să beau ceva, nu mi-a dat

- decît o palincă infectă. Chiar n-ai nici o picătură de whisky în palatul tău ?
- DAN (*lovindu-se peste frunte*): De-abia acum îmi aduc amine. Pină și Gretei i-am oferit tot palincă. Dar, în dulap la mine, am o sticlă de whisky, pe care o uitasem complet. Mi-a lăsat-o cadou cineva.
- GRETA : O femeie, probabil.
- DAN : Nu, un student. Mă duc s-o caut. (*Iese.*)
- ALEX (*fără ironie*): Cum te simți, Greta, fetițo, mai bine ? Eu, să spun drept, m-am simțit aici ca-n sinul lui Avraam. Am vrut să lucrez ceva, dar nu aveam chef și m-am băgat, ca eroii lui Sadoveanu, sub zece poclăzi. Dacă nu auzeam glasurile voastre, nu coboram.
- GRETA : Nu te-a surprins prea tare întâlnirea cu Dan.
- ALEX : Nu. Eram alarmat de starea ta și, dealtfel, sint într-o dispoziție în care nu mă mai poate mira nimic. Ciudat pentru firea mea, nu ? (*Pe un ton de neglijență voită.*) Apropo de lucru, începuse să bat ceva la mașină. (*Se preface că caută pe masă.*) N-ai zărit tu pagina ?
- GRETA (*după o ezitare vizibilă*): Nu. Ca să spun drept, eram atât de speriată de aventura mea prin noapte și ceață și, pe urmă, de întâlnirea cu Dan — parcă-aș fi văzut un strigoi — încît nici acum nu știu bine unde sînt.
- ALEX : Dealtfel, faptul nu are nici o importanță. Nu scrisesem decît 10—15 rînduri. Sfirșitul unui capitol. Probabil că l-am aruncat pe foc. Tocmai pentru că ceea ce scrisesem mi se părea prost, m-am dus și m-am culcat.
- GRETA : Dar, de ce sus, în camera aceea înghețată ?
- ALEX (*foarte serios, după un moment de meditație*): Uite, asta nu știu nici eu. În adevăr, ce mi-o fi venit ? Niciodată n-am avut gustul izolării și singurătății. O știi tot atât de bine ca și mine. Bizarerii ! Cred că, de fapt, toată viața ar trebui să ai prudența să prevezi că în existența ta, oricît ai vrea-o de deliberată, poate interveni o bizarerie. Și trebuie să stai mereu la pîndă.
- GRETA : Ca să nu-și bage dracul coada.
- ALEX : Asta, ce mai e ?
- GRETA (*rizînd*): Dan pretinde că dracul există.
- ALEX : S-ar putea să aibă dreptate. O spunea serios ? (*Greta aprobă din cap. Alex, rizînd.*) În orice caz, e mult mai ușor să dai de dracul decît de Dumnezeu. (*Lui Dan, care intră cu sticla și cu două pahare.*) Bravo, în sfîrșit un moment plăcut și normal. Prevăd un chef în lege.
- DAN : Îmi pare rău că nu vă pot ține companie. Eu nu beau.
- ALEX : De frica diavolului ? (*Dan îl privește nedumerit.*) Mi-a spus Greta că tu afirmi cu toată seriozitatea că dracul există.
- DAN : Văd că nu i-a trebuit mult timp ca să ajungă la indiscreții. N-am lipsit decît cîteva minute.
- GRETA : Am repetat spusele tale ca o glumă.
- ALEX : Dar, oricît ar părea de straniu, eu nu le iau drept o glumă. Mă interesează grozav să știu dacă Dan crede cu adevărat în existența lui.
- DAN : Mai bine beți-vă whisky-ul. E un *White Horse*.
- ALEX : Sint și mărci mai bune, dar și asta e onorabilă. Serios, Dan, crezi că există ? Nu mă privi cu ironie. E foarte important pentru mine.
- DAN (*după ce l-a privit, o clipă, cu multă atenție*): Da. I-am verificat de prea multe ori prezența.
- ALEX : Atunci, există și Dumnezeu.
- GRETA : Asta i-am răspuns și eu.
- DAN : Din păcate, prezența lui n-am prea avut prilejul s-o constat.
- ALEX : Și, atunci, te-ai dăruit dracului ? Ai încheiat pactul ?
- DAN (*mult mai serios decît ar presupune-o caracterul aparent facil al discuției*): Tu ar trebui să știi mai bine că formele astea scrise — să le zicem juridice — sînt simple invenții sau convenții literare. Nu e nevoie de ele.
- ALEX : Și, de ce spuneai că eu ar trebui să știu mai bine ?
- DAN (*trăzînd*): Așa... ca scriitor, măcar. (*Rizînd.*) Dacă aș fi semnat pactul, probabil că nu eram acum responsabil de cabană, ci de vieți, de multe vieți. Poate, și de-a ta.
- ALEX (*se vede bine că nu ia deloc în glumă toată discuția*): Dacă ești convins că există și l-ai respins, înseamnă că ai optat pentru celălalt ?
- GRETA : Alex, devii indecent, cu curiozitatea ta. Și nici nu-ți stau în fire asemenea preocupări. Sint tot atât de mirată, ascultîndu-te, ca și cum te-aș vedea purtînd o cravată stridentă.
- ALEX : Ce vrei, în noaptea asta am spiritul metafizic. Nu m-ar spieria nici cele mai absconse speculații teologice. Dar aici nu-i vorba de speculații, ci de adevărurile lui Dan. Și, adevărurile sînt simple, elementare. Nu-i așa, Dan ? Mai ales la un om ca tine.
- DAN : Dacă nu mi-ar fi lene, mi-aș face un ceai tare. Să beau și eu ceva cu voi.
- ALEX : Îți face Greta. Măcar asta îți dă-torează pentru... (*are aerul că-și caută cuvîntul*) ...pentru asistența ta fizică și morală... da, morală, în noaptea asta valpurică.

GRETA : Deraiezi, Alex. Ce este chestia asta de prost-gust, cu noaptea val-purgică ?

ALEX (cu o umbră de ironie) : Pentru mine e valpurgică, draga mea, pentru mine. Nu-i faci un ceai lui Dan ?

GRETA : Ba da, dar, mai întâi...

DAN (intrerupind-o) : Găsești tot ce trebuie dincolo. Iartă-mă că abuzez, dar sînt atît de puţin obişnuit să fiu răsfaţat !

GRETA : Acum eşti prea. M-ai intrerupt cu impertinenţă. Spuneam că îţi fac ceai, dar mai întâi vreau să ascult răspunsul la întrebarea lui Alex.

ALEX : Uite cine mă acuza de curiozitate indecentă !

GRETA : Eu sînt femeie.

DAN (puţin enervat) : Şi, dacă n-am chef să iau parte la conversaţia voastră de salon ? Aveai dreptate, Alex, adevărurile vitale sînt simple, elementare, dintr-o bucată. De aceea par neînsemnate şi de aceea n-am chef să vorbesc despre ele.

ALEX : Cînd te gîndeşti de cîte ori ne-au apucat odinioară zorile, discutînd despre adevăruri care ni se păreau vitale !

DAN : Eram proşti şi drăguţi, ca toţi adolescenţii. Acum, cele două-trei adevăruri pe care le posed, pe care le-am dobîndit cu greu, nu mi se mai par vitale. Pentru mine, sînt vitale.

ALEX (dintr-o dată foarte grav, cu exaltare aproape morbidă) : Dan, îţi jur... nu pe ce am mai sfînt, pentru că nu o să mă crezi... dar pe... pe viaţa mea, că e foarte important să ştiu dacă tu... pricepi, tu, nu altcineva, crezi în Dumnezeu.

DAN (privindu-l lung, după o pauză) : Nu, n-am izbutit, deşi am încercat. Îi presupun existenţa, din spirit dialectic, pentru că ştiu că celălalt există, însă pe el nu l-am întîlnit niciodată, deci, pentru mine, nu este.

ALEX (cu un fel de entuziasm, aproape bilbiindu-se) : Dacă ai şti... dacă ai şti cît de fericit mă faci... ce povară-mi iei de pe suflet ! (Îi îmbrăţişează.)

GRETA : Alex ! Eşti grotesc, cu dostoievskianismele astea.

ALEX (violent) : Lasă-mă în pace ! (Dar îşi revine, pentru că acesta nu e stilul lui.) Scuză-mă, Greta... ha, ha, dostoievskianisme, ai dreptate, cred că într-adevăr m-am amestecat puţin. Şi, totuşi... (Tăcere lungă.)

GRETA : Nu te mai bilbi atît. (Lui Dan.) Dacă pe unul l-ai respins şi dacă pe celălalt nu l-ai găsit, ce-ai făcut ? Asta voia să te întrebe. Alex e un om practic.

ALEX : Exact. Asta voiam să întreb. Bravo, Greta. Ştiu că sînt caraghios, Dan, dar, te rog, te implor, răspunde-mi.

DAN : După atîţia ani, nu credeam să mai fiu supus la interogatorii. Ei bine, ca orice om cu minte, cu scaun la cap, am făcut ceea ce era logic : m-am străduit să păstrez mijlocul just şi să fiu al meu, să-mi ajung mie însumi. În locul libertăţii înşelătoare de care îi vorbeam Gretei, am descoperit marea, sfînta taină a singurătăţii. E un fel de spaţiu ocult, unde nimeni şi nimic nu mă poate atinge. Am devenit suveranul absolut al unui regat care n-are decît un singur cetăţean : eu. Iar bogăţia asta n-aş da-o pentru toate ispitele celui de pe templu. (Lui Alex.) Ei bine, eşti mulţumit acum ?

ALEX (rămas pe gînduri) : Sînt trist şi invidios. Ce crezi, Greta, nici acum n-ai putea să-i prepari ceaiul ? (Cu răutate.) Anahoretului nostru laic trebuie să-i fie din cînd în cînd frig şi să dorească măcar o spălătură stomacală caldă. (Greta iese.) Iartă-mi gluma proastă. Ți-am spus că sînt trist şi invidios.

DAN : N-are nici o însemnătate. Adică, vreau să spun că nu m-am supărat.

ALEX : Am priceput. Nimic nu mai este în stare să te supere. (Pauză, cu detaşare.) Găsesc corect să-ţi spun că, fără să vreau, am surprins ultima parte a discuţiei dintre Greta şi tine. Asta, așa... ca să ştii.

DAN (tulburat, se plimbă prin încăpere, apoi, punînd mîna pe umărul lui Alex) : Îmi pare rău, Alex. Bănuiesc că, şi fără toată întîmplarea asta trăsniţă, nu erai într-o dispoziţie prea optimistă.

ALEX (scuturîndu-şi umărul) : Mulţumesc, n-am nevoie de compătimitere. (Ride.) În noaptea asta am avut şi eu revelaţiile mele, care mă fac oarecum impermeabil la ceea ce se întîmplă în jur. Dar, în legătură cu cele întîmplute altădată...

DAN : Îţi interzic ! Pentru mine, trecutul e un capitol definitiv închis. Am suportat cu destulă răbdare toate curiozităţile tale deplasate, dar nu admit să-mi administrezi şi o porţie de confidenţe. În afară de cazul cînd te referi la aiurelile debitate de Greta şi pe care, probabil, le-ai auzit.

ALEX : Greta mi-e acum indiferentă. Poţi s-o iei de mîină şi să pleci cu ea.

DAN : E absurd. Pentru nişte divagaţii rostite într-o criză de isterie...

ALEX (intrerupîndu-l) : A, nu, greşeşti. Nu mi-a devenit indiferentă din cauza celor auzite, ci pentru că, din noaptea asta, totul mi-e indiferent.

DAN : Ce poză stupidă ! Pricepe că Greta a fost mai zgîlîită şi mai speriată de pătania ei decît vrea să mărturisească, şi-atunci a avut nevoie de o defulare oarecare. Cred că era şi puţin amestită de alcool. Greta nu te-a iubit

- și nu te iubește decît pe tine. Restul sînt fantasmagorii.
- ALEX (*meditativ*): În privința asta, s-ar putea să ai dreptate. Bineînțeles, mă refer la sentimentele ei trecute, nu la cele actuale. Cine o împiedica, atunci, să te aleagă pe tine? Era perfect liberă și niciodată n-am surprins la ea, față de tine, cea mai mică provocare feminină, cel mai simplu gest de tandrețe. Îți purta doar o mare prietenie. Adevărat, aproape nefirească.
- DAN: Ai perfectă dreptate și, de aceea, ieșirea ta mi se pare absurdă. Că a avut unele deziluzii în ceea ce te privește, e posibil, dar asta nu poate distruge o legătură de atîția ani.
- ALEX: Deziluziile Gretei mă lasă, astăzi, rece. Credeam că, în singurătatea ta, ai deveni mai perspicăce, anahoretule. (*Dan îl privește, surprins.*) De ce te uiți așa mirat la mine? Dacă nu te-a dus mintea decît la o scenă de gelozie, înseamnă că nu vezi mai departe decît virful nasului. Pentru un înțelept, e cam puțin.
- DAN (*după ce-l privește îndelung*): În fond, toate chestiunile astea între voi doi nu mă privesc. Și nici revelațiile tale. Ce-ar fi să vă culcați și să mă lăsați în pace?
- ALEX (*cu aceeași ironie*): Puțină agitație e citeodată utilă, chiar pentru cei care au găsit secretul mării împăcări. Măcar, ca verificare, și tot prinde bine.
- DAN: Uite ce-i, am cam început să mă satur de persiflajul tău. (*Se îndreaptă spre cuier, cu intenția vizibilă de a-și lua haina.*) Ca și de divagațiile Gretei.
- ALEX (*pe alt ton*): Nu pleca. Am nevoie de prezența ta și promit să nu mai fiu grosolan.
- DAN (*frapat de sinceritatea tonului, se apropie de el și-i pune mina pe umăr. De data asta, Alex nu numai că nu se eschivează, ci își așază și el palma peste mina lui Dan*): Ce-i cu tine, băiatule? Ce nu merge?
- ALEX (*privindu-l intens*): În noaptea asta m-am întilnit cu moartea mea.
- DAN (*serios*): Ai avut o halucinație?
- ALEX: Nu era o halucinație, deși, bineînțeles, numai eu puteam vedea ceea ce am văzut.
- DAN: Nu cumva ești bolnav, foarte bolnav?
- ALEX: Ba da, dar nu boala mă sperie, și nici măcar moartea. Ci sentimentul cumplit de inutilitate pe care mi l-a dat viziunea ei. Mi-am privit viața și n-am găsit decît vidul. Nimic, nimic, nimic!
- DAN (*impresionat, face cîțiva pași prin încăpere. Murmură, ca pentru el*): S-a făcut prea tîrziu! Cine nu cunoaște starea asta, poate, în adevăr, muri liniștit. Odihnească-se în pace!
- ALEX: Cum, și tu? Te credeam fericit.
- DAN: Am rostit eu vorba asta copilărească? Spuneam doar că m-am împietrit în singurătatea mea. Iar piatra e tare. Este și asta o voluptate.
- ALEX: Spune-mi, Dan, dar fără să te superi de întrebare... Mă obsedează de mult: ai iubit-o pe Greta?
- DAN (*ca lovit, rămîne nemișcat*): Nu mă supăr, însă refuz să-ți răspund. De altfel, nici una din faptele mele, nici un gest de-al meu nu-ți dă dreptul să faci o asemenea presupunere.
- ALEX: Ba da, există unul, sau ar putea exista unul, însă, deși mă persecută de atîția ani semnificația lui, n-am izbutit să mă lămuresc cu certitudine.
- DAN: Nici nu e nimic de lămurit. Totul e foarte clar.
- GRETA (*intră cu ceaiul, îl pune pe masă, apoi se îndreaptă hotărîtă și calmă spre Dan, privindu-l drept în față. Fără să strige, însă răs-picat, rostește*): Lașule! Ești un laș!
- ALEX (*izbuind în ris, lui Dan*): Bietul de tine, la asta nu te mai așteptai. O nouă scenă patetică! Ce te-a apucat, Greta, vino-ți în fire și lasă omul în pace...
- GRETA (*batjocoritoare, parodiind*): Auzi: „sfînta taină a singurătății“... „un spațiu ocult în care nimeni nu mă poate atinge“... „suveranul absolut al unui regat“. (*Îi întoarce spatele lui Dan. Ia ceașca cu ceai și i-o întinde. Calmă.*) M-am gîndit la toată frazeologia asta, în vreme ce-ți pregăteam ceaiul, și am descoperit că ori ești un cretin, ori ești un laș! Da, da, un dezertor în fața vieții și a oamenilor. Imi faci silă.
- ALEX: Ești ingrată, Greta, îngrozitor de ingrată, fără să știi, e drept. Nu-i așa, Dan?
- DAN: Pentru Dumnezeu, nu mai scorni și tu enigme. Îi este silă de mine. Perfect! Cel puțin, știe clar ce simte. Pe ea ar trebui s-o indiviezi, nu pe mine.
- GRETA: De ce mă acuzi de ingratitude, și mai ales de ingratitude inconștientă? Îi datorez ceva? Nu te înțeleg deloc.
- ALEX (*cu o intenție subînțeleasă la adresa lui Dan*): Dacă nu vrea să-ți spună el, n-am dreptul să-mi bag eu picioarele în treburile lui.
- GRETA (*lui Dan*): Tu-l pricepi?
- DAN (*cu un suris silit, studiat bine de Alex*): Bate cimpii.
- GRETA (*lui Alex*): Ai auzit? Probabil că, în lipsa mea, ai mai bătut un pahar. (*Ceea ce nu-i adevărat.*)
- ALEX: Cînd vorbeam de ingratitude, mă gîndeam, de pildă... la prietenia pe care știi bine că Dan ți-a purtat-o întotdeauna. Măcar în amintirea ei n-ai voie să-l înjuri.

GRETA : Nu l-am înjurat. L-am făcut laș. E ceea ce se cheamă, dacă nu mă înșel, o critică deschisă, tovărășească. (*Încălzindu-se.*) Tocmai prietenia îmi dă dreptul să-i arunc adevărul în față. Un om care se închide în singurătatea lui și se mândrește cu asta e un laș. Ce vrei, dacă nu găsec alt cuvânt !

DAN : Nu te monta, Greta, ai văzut că nu m-am supărat. Nu-i nevoie să te justifici.

GRETA : Însă eu vreau ca tu să te justifici. Profesiunea ta de credință e pur și simplu abominabilă.

ALEX : Cîtă patimă pui în cuvintele tale, Greta !

GRETA (*care a sesizat ironia*) : Sigur, și tu mă consideri un sloi de gheață. Frumoasă descoperire, după atîția ani de viață conjugală.

DAN (*ridicîndu-se*) : Acum, într-adevăr, mă simt de prisos. Nu vreau să vă jenez, plec.

GRETA : Poftim, domnul s-a ofuscat pentru că o veche prietenă îi spune deschis ceea ce crede despre fițele lui.

ALEX (*comic, cu satisfacție*) : În sfîrșit, vulgară ! E o mare biruință a inconștientului. Da, trebuie să bem în cinstea acestei victorii a firii. (*Iși toarnă.*) Vă doresc mult noroc, copii. (*Bea.*)

GRETA : Eu cred, totuși, că...

ALEX : Ce-ar fi să căutăm alt subiect de conversație ? (*Lui Dan.*) De exemplu, despre Calibanul tău, care, dacă nu te iubește, în orice caz te respectă sau se teme de tine.

DAN : Moș Marin ? N-ai intuit greșit. Și să știi că e, într-adevăr, un caz de studiat. Coabitînd cu el, am descoperit lucruri destul de ciudate despre ființa omenească. (*E evident bucuros de schimbarea subiectului.*)

ALEX : Hai, povestește. Pe vremuri, erai un foarte bun povestitor. (*Curtenitor.*) O picătură de whisky, Greta ? (*Îi toarnă.*)

DAN : De fapt, tot ce-am aflat despre el se datorează unui prieten care a stat o săptămînă aici. Mi-aduc foarte bine aminte momentul cînd a intrat pe ușa cabanei și a dat cu ochii de el. Au rămas amîndoi încremeniți. De-abia după o clipă de nemișcare, prietenul a venit spre mine să-mi strîngă mîna. Dar tăcerea aceea fusese de ajuns ca să-mi dau seama cu certitudine că cei doi se cunoșteau, și încă foarte bine.

GRETA : Începe să semene a roman polițist „*série noire*“. Continuă, mă pasionează.

DAN : După cum v-am spus, prietenul meu a stat aici doar o săptămînă. Rareori am văzut instalîndu-se între doi oameni, între el și moș Marin, o relație mai constantă, mai... nu, nu amicală, ci, mai degrabă, de complici-

tate. Moș Marin, care nu e prea săritor, îi aducea cafeaua la pat, îi lustruia zilnic bocancii, îi încălzea camera chiar în timpul acelei veri tîrzii, îl servea la masă înaintea mea, iar prietenul meu, surîzîndu-i din cînd în cînd într-un fel pe care îl găseam oarecum echivoc, accepta totul ca și cum această servilitate de ordonanță credincioasă i s-ar fi cuvenit. În tot timpul, n-au schimbat nici măcar un cuvînt. Renunțasem să dezleg enigma, cînd, în ultima noapte, înainte de a pleca, amicul meu mi-a povestit tot, înmîinîndu-mi și o sumă de bani destul de frumoșică, pentru a i-o preda bătrînelului. (*Se oprește ca să bea din ceai.*)

ALEX : Făcuseră cîndva împreună vreo cotcărie ?

DAN : Cam așa ceva. Moș Marin fuse-se, o vreme, unul din gardienii lui, pe timpul cînd era închis, și-l bătuse de cîteva ori cu atîta cruzime încît era să-l lase schilod.

GRETA : Și, acum, ce se întîmplase ? Îi era frică de prietenul tău ?

DAN : N-avea de ce să-i fie frică. Tre-cuseră mulți ani și amicul meu n-avea nici o putere. Așa cum spunea Alex, îi lega nu o cotcărie, ci o relație, o complicitate sinistă, aceea a călăului și victimei.

ALEX : Și eu, care aveam impresia că bătrînel e un om foarte de treabă !

DAN : Este. Și tocmai asta face totul mai oribil. Una dintre întrebările care m-au neliniștit cel mai mult, cîndva, e dacă inconștiența care poate ajunge pînă la bestialitate trebuie pedepsită sau nu. Ai să spui că orice fiară trebuie suprimată. Poate că da. Dar nu în numele unei justiții, ci al igienei sociale. Cei care trebuie pedepsiți, adevărații vinovați, sînt cei care creează inconștiența, îi dau cale liberă, o stimulează și o fac activă.

GRETA : Prietenul tău avea un spirit creștinesc.

DAN : Da' de unde, e un sceptic incorigibil. Viața îl învățase, însă, cît de slab, de maleabil și de iresponsabil poate fi omul.

ALEX (*care l-a ascultat atent*) : Ia ascultă, nu cumva îl cunosc și eu pe prietenul tău ?

DAN (*surprins*) : Nu cred. Sigur, nu !

ALEX : Ciudat, prea te-ai lăsat antrenat de povestea ta, pentru ca ea să se fi întîmplat altcuiva. Dragă Greta, ridică-te în picioare și salută frumos pe înțeleptul nostru prieten, care locuiește și lucrează împreună cu fostul lui gardian. (*Lui Dan.*) De la tine nu mă mai miră nimic.

DAN (*apărîndu-se*) : Fii serios. Ești victima instinctului tău de literator. Fabulezi.

- ALEX : Da ? Atunci, înainte de a mă duce la culcare, pentru că mă simt foarte obosit, o să vă spun și eu o poveste. Au fost odată trei prieteni. Doi băieți și o fată. Unul dintre băieți o iubea pe fată, și fata, pe el. Celălalt era prietenul lor nedespărțit și de un devotament care ar fi fost sublim dacă n-ar fi avut în el și ceva tulbure. Admirabil ascuns, dar tulbure. Să ne înțelegem, prin tulbure nu vreau să înșinuez ceva rușinos. Dimpotrivă. Vreau să spun că în relațiile lui cu cei doi prieteni funcționa un resort foarte puternic, pe care cei doi nu-l cunoșteau pentru că era zăvorât cu zece lăcăte.
- DAN (*enervat*) : Termină cu prostiile astea.
- GRETA : De ce ? Pe mine mă interesează.
- DAN : Nu vezi că-i vorba de povestea noastră și că Alex încearcă să facă din ea literatură ?
- GRETA : Uneori, literatura lui Alex mă pasionează. Spune, dragule.
- ALEX : Mulțumesc, Greta. Nu fi prost crescut, Dan. „*Ce que femme veut...*” Și noi te-am ascultat pe tine. Dealtfel, de unde ai născocit că e vorba de noi trei ? E tot altul de puțin vorba despre noi, cum era despre tine în povestea ta.
- DAN : Bine, dă-i drumul. În fond, poate că e amuzant.
- ALEX : A, nu, eu fantalez în stilul nobil, sublim... de la Racine citire. Deci, cei trei inseparabili deveniseră aproape proverbiali în facultate, iar prestigiul prieteniei și inteligenței lor făcuse ca un adevărat grup de sateliți să graviteze în jurul lor. De-a lungul nesfârșitelor nopți de iarnă, în jurul unui pahar de ceai în camera fetei, iar în timpul verii sub cerul ogândit în apele Herăstrăului sau pe aleile Cișmigiului, se desfășurau adevărate orgii de discuții, în care cei trei, strînși laolaltă ca nucleul unei comete, antrenau pe urmele lor ceata luminoasă, dar mărunțită, a numeroșilor prozeliți. Cei trei, însă, își urmau superb și imperturbabil, frumoși și senini ca zeii grecilor, traiectoria lor, convingși că urcă mereu spre un destin tot mai înalt. Hăurile de beznă deasupra cărora zburau nu-i speriau, ci, dimpotrivă, ațîțau în ei dorința de a le risipi printr-o grandioasă auroră.
- GRETA : Stop, Alex ! Te îmbeți cu cuvintele, deși ceea ce spui e adevărat. Așa a fost. Eram tineri, frumoși și entuziaști.
- ALEX : Bine, o să trec la un stil mai sobru, stendhalian, cu condiția să-mi admirați virtuozitatea. Într-o zi, în mintea unuia din băieți a făcut explozie o idee. De fapt, poate că simbur-
- le (i germinase în spiritul fetei, iară celălalt prieten o hrănise cu patima frenetică ce-l caracteriza în toate acțiunile lui. (*Se inclină, ușor bufon, spre Dan.*) Totuși, ideea, el a formulat-o. Se chema... (*rostește cu oarecare emfază voită*) : „Manifest pentru o cultură națională”.
- DAN : Ești plicticos, toate lucrurile astea le știm.
- ALEX (*ridicînd degetul*) : Nu toți !
- GRETA (*uimită*) : Nu toți ?
- DAN : Ba da. Și, de data asta, chiar m-am săturat. Dacă n-aveți de gînd să treceți în camera mea, mă duc eu, și incui și ușa. Pe urmă, puteți pâlăvrăgi cît vreți.
- ALEX (*i se așază în cale*) : A, nu ! Doar peste cadavrul meu, cum se spune pe scenă. (*Foarte serios.*) Numai că eu sînt într-adevăr hotărît să mă las mai degrabă călcat în picioare de tine decît să te las să pleci. (*Cu violență.*) N-ai dreptul să mă împiedici să vorbesc ! Auzi, n-ai dreptul.
- DAN (*după ce-l privește un moment în tăcere, se așază*) : Bine, dacă îți cu orice preț...
- ALEX : Cu orice preț. Altfel, m-aș sufoca. Manuscrisul acestui manifest...
- GRETA : ...a fost uitat în amfiteatrul facultății și apoi descoperit. La anchetă...
- ALEX : Lasă-mă pe mine, Greta. Nici n-a fost anchetă. De cum a aflat că o cețetare e iminentă, Dan s-a prezentat singur autorităților, iuindu-și toată răspunderea pentru manifest.
- GRETA : A fost un gest de mare noblețe, care ne-a făcut pe toți să scăpăm doar cu spaima. E adevărat că nu știam nimic de manifest, dar, pînă să le explici asta...
- ALEX : Dan a fost imediat arestat.
- GRETA : Din fericire, i-au dat drumul relativ repede și a plecat din țară.
- ALEX (*uluit*) : Cine ți-a spus bazaconia asta ?
- GRETA (*nedumerită, arătîndu-l pe Dan*) : El ! Astă-seară.
- ALEX (*lui Dan*) : Incurabil Don Quijote ! E adevărat că nu s-a făcut proces, pentru că, în ciuda tratamentului la care a fost supus, a susținut că e unicul vinovat. Dar în pușcărie și în lagăre a zăcut mulți ani. (*Lui Dan.*) Ciți ?
- DAN : Ciți ai inventat tu ?
- ALEX : Lasă copilăriile, îți închipui că, atunci cînd cineva se încapăținează să se informeze de soarta unui om, chiar în împrejurările acelea, nu află nimic ?
- GRETA : Prin urmare, călătoriile tale nu sînt adevărate, nu le-ai făcut ?
- DAN (*stingherit, o clipă*) : Dacă nu vrei să mă crezi...

- GRETA : Însă mi le-ai povestit cu amănunte.
- DAN : Tocmai.
- ALEX (*ironic*) : Poate, călătorii pe șantiere. Nu știu când ai fost eliberat, Dan, în sfârșit, nu asta e important...
- GRETA (*revoltată*) : Cum, nu-i important ? Nu-ți plesnește obrazul de rușine să vorbești așa ?
- ALEX : Voiam să spun, important pentru mine. Drama lui Dan s-a consumat, nimic nu mai poate fi schimbat din ceea ce s-a petrecut.
- DAN : Alex are dreptate. Cu ce rost răscolim trecutul ?
- ALEX : Dar drama mea a rămas prezentă.
- GRETA : Se putea să nu te așezi pe tine pe primul plan ?
- ALEX : Pentru că autorul manifestului n-a fost el, ci eu.
- GRETA (*siderată, de-abia îndrăgă*) : Cum ? Nu pricep.
- ALEX : Exact așa cum ai auzit. Intentionasem să-l multiplic și să-l împart fără să știți voi, pentru a vă cruța și, noate, pentru a poza în erou misterios. Însă, în dimineața aceea, au pătruns în amfiteatru niste figuri ciudate. Nu erau greu de identificat. M-a apucat spaima și am strecurat foile într-un pupitru gol. Apoi i-am povestit totul lui Dan. Fără să mă prevină, după ce a citit bruiioanele mele, s-a dus imediat și s-a predat. (*Pauză.*) Ironia soartei face ca manuscrisul să nu fi fost descoperit decît în urma mărturisirii lui Dan. Nu veniseră în amfiteatru pentru că mă suspectau pe mine.
- DAN : Da, asta a fost, în adevăr, culmea ghinionului. Și, vina e numai a mea. M-am precipitat, în loc să mă duc la facultate, să controlez dacă hirtile mai erau sau nu în pupitru.
- GRETA (*cu un cumplit reproș lui Alex*) : Și, tu ai acceptat ?
- (*Alex tace.*)
- DAN : Ar fi fost stupid să se denunțe și el. În orice caz, eu tot așa fi fost acuzat de complicitate.
- GRETA (*lui Alex*) : Și ai tăcut atîția ani ! E odios.
- DAN : La ce-ar fi folosit să vorbească ? Îți strica și ție viața. Și, pe urmă, nu Alex mi-a cerut să mă denunț, am făcut-o fără să-l previn. Și am plătit pentru fațonda mea.
- ALEX : Dacă ar fi să folosesc un raționament de canalie, te-aș putea chiar întreba cu ce drept mi-ai impus atîția ani de remușcări și umilință. (*Glumeț.*) Ca să nu mai vorbesc de faptul că, dacă textul acela s-ar fi păstrat, ar fi reprezentat azi un interesant document de istorie literară.
- GRETA : Ești nemaipomenit !
- ALEX : Am spus că ar fi un raționament de canalie. Totuși, un raționament.
- GRETA (*furioasă, lui Dan*) : Dar, de ce ai făcut-o ? (*Arătîndu-l pe Alex.*) Crezi că merita ?
- ALEX (*ironic*) : Ei, tocmai asta-i întrebarea !
- DAN : Pentru că era prietenul meu. Pentru că socoteam că soarta lui e mai importantă decît a mea.
- ALEX (*ironic*) : Ta... ta... ta...
- GRETA : Ce-i cu tine, ai înnebunit ?
- ALEX : N-am contestat niciodată că Dan mi-a fost un prieten admirabil. Dintre noi trei, el avea cu adevărat vocația prieteniei. Dar gestul nu l-a făcut pentru mine, ci pentru tine, prosuto.
- GRETA : Dar eu nu știam nimic de manifest.
- ALEX : Bineînțeles că nu. Însă... (*se ridică și se îndreaptă spre ușa camerei lui Dan*) mă iubeai. Dragostea noastră devenise un fel de legendă în facultate.
- GRETA : Și, ce legătură...
- ALEX : Oh, sfîntă naivitate ! Nu pricepi ? Dan te adora ! Mi-au trebuit mulți ani și multe insomnii ca să înțeleg dedesubtul psihologic al întregii afaceri, dar, pînă la urmă, i-am găsit explicația. Nu pretind că prietenia lui Dan pentru mine n-a jucat nici un rol, însă adevăratul motiv era că nu voia ca tu să suferi. Nebunia sacrificiului pentru femeia iubită ! Un Tristan modern ! Nu-i așa, Dan ? (*Foarte serios.*) Cred prea mult în cinstea ta ca să nu aștept un răspuns adevărat. Am nevoie, foarte mare nevoie de el, deși, vorba ta... e cam tirziu, prea tirziu.
- DAN : Vă iubeam pe amîndoi.
- ALEX : Nu te eschiva.
- DAN : Ei bine, da, e adevărat.
- ALEX (*cu reală recunoștință*) : Mulțumesc. Dan. (*Dezinvolt.*) Așa încît, Greta, nu mai rîde de dostoiievskianismele mele. Ai aici un subiect mult mai potrivit. Sînt oșosit, mă duc să mă întind puțin. A mai rămas un capăt de noapte. La revedere. Și, dacă simțiți nevoia, vă dau binecuvîntarea mea. (*Iese.*)
- GRETA (*după o lungă tăcere, nerevenindu-și*) : Sînt năucită.
- DAN : Da, cam multe întîmplări pentru o singură noapte. Ar trebui să dormi și tu puțin.
- GRETA : Și, eu ce fac, ce să mă fac !
- DAN : Să-ți păstrezi calmul, să te liniștești. În afară de faptul că ai aflat unele lucruri pe care nu le știai, nu s-a schimbat nimic. Nu e cazul să-ți faci probleme. Totul ține, din fericire, de domeniul trecutului, al ireversibilitului.

GRETA : Din fericire ? Atît de simplu vezi lucrurile !

DAN : Nu le-aş putea da altă semnificaţie, ar fi ilogic.

GRETA : Puţin îmi pasă de logica ta ! Doamne, cît am fost de năvingă şi de oarbă ! M-ai iubit, într-adevăr, atît de mult ? De ce nu mi-ai spus-o atunci, de ce ai tăcut ca un imbecil ?

DAN : Pentru că-l iubeai pe Alex.

GRETA : Pe tine te iubeam, sublimule, caraghiosule ! Şi te iubesc azi mai mult decît oricînd, după toate cele aflate. Sintem încă tineri, putem să ne facem o altă viaţă. Ia-mă cu tine, plec oriunde, în fările tale imaginare, sau rămîn în cabana asta, să spăl chiar vasele ! (*Cuprinzindu-l de gît.*) Tu, chiar tu, ai făcut ceea ce-ai făcut pentru mine !

DAN : Te iubeam atît de mult, încît şi să mor pentru tine ar fi fost o bucurie.

GRETA (*îmbrăţişîndu-l frenetic*) : Iubitul meu, dragul meu !

DAN (*după ce o clipă a cedat îmbrăţişării, îi desface braţele*) : Trezeşte-te, Greta. Tu eşti legată de Alex. Mult mai mult decît ştii. Eu sînt... o iluzie... un fum care se destramă. (*Pauză. Grav.*) Şi azi, nici nu te mai iubesc.

GRETA : Minţi ! Acum îmi dau seama că toată viaţa ta n-ai făcut decît să minţi. Din generozitate, din prostie, din slăbiciune sau din tărie, n-are importanţă, ai minţit ! „Cavalerul Tristei Figuri“ ...**avea dreptate Alex.**

DAN : Avea, poate, dreptate, dar asta ... schimbă nimic. Sînt mulţumit cu soarta mea. Nu e destul de cuprinzător şi clar ?

GRETA : Clar, ce ?

DAN : Că, dacă aş renunţa la ceea ce am găsit, singurătatea şi liniştea, propria mea identitate, într-un an sau doi, chiar alături de tine, n-aş deveni decît o umbră, un figurant într-o piesă în care alţii joacă rolurile principale. De ani de zile mi-am încordat toate forţele să nu mai vreau, să nu mai doresc nimic. Am trudit prea mult, pentru a găsi — nu bucuria, căci nu e o bucurie — ci puterea asta. Şi, acum, tu vrei să mi-o iei ? Într-o noapte, într-o clipă de negîndire ? Greta, dacă în adevăr ţii la mine, dacă mă iubeşti, cum spui tu, nu mă ispiti. Pentru că (*apropiindu-se de ea*), recunosc, uite, recunosc cu umilinţă, că mi-ar plăcea îngrozitor de mult să te ţin în braţe şi să pornim oriunde împreună. Dar asta reprezintă un pariu, şi eu nu vreau să-mi vînd, pentru o nebulie, pentru un pariu, stîncă singurătăţii mele. N-am dreptul, am cîştigat-o prea greu, ca s-o las pradă fantasmelor, amăgirilor, chiar ţie.

GRETA (*îzbucnind într-un ris sincer*) : Dacă ai şti cît de caraghios eşti, Dan ! Totul e, de fapt, atît de simplu ! Te iubesc. Şi n-ai dreptul, pentru că ai vorbit de drepturi, să-ţi iroseşti inteligenţa, bucuria de a trăi şi vigoarea, alături de moş Marin sau de alţii ca el. O să-ţi redau încrederea, o să fac din tine alt om... o să fii fericit. Promit !

DAN : Tocmai asta nu vreau să redevin, Greta : un alt om, așa-zis fericit. Am patruzeci de ani şi nu pot năpîrli ca şarpele. (*Izbucnînd.*) Şi, nu mă mai chinui, nu mă mai chinui !

GRETA (*îmbrăţişîndu-l din nou*) : Ba da, asta a devenit ţelul vieţii mele, să te chinuiască, să te torturez, să te fac fericit. Şi, asta trebuie s-o afle şi Alex. (*Strigînd.*) Alex ! (*Se napusteşte în camera în care s-a dus Alex.*) Dan, singur, are o clipă de şovăială, apoi îşi smulge haina din cuier şi pleacă trîntind uşa.)

GRETA (*reintrînd în încăpere, cu spatele*) : Hai, nu fi atît de crunt şi nu te mai prefac că dormeai. (*Alex apare şi el în cadrul uşii.*) Dan şi cu mine... (*Se întoarce, observă absenţa lui Dan.*) Dan ! (*Se repede pe scări şi în timp ce Alex îşi aprinde o ţigară, coboară ca o nebună, deschide uşa de la intrare, pe care pătrunde un fel de ceaţă. Face câţiva paşi afară, strigînd : „Dan ! Dan !”, apoi se întoarce încet, aşezîndu-se pe un scaun. E istovită, sfişiată.*) A plecat...

ALEX (*imposibil*) : Chiar sperai c-o să rămînă ? Ce-i poţi tu oferi ? Un provizoriu confort sentimental burghez ? Nu-ţi dai seama că nu mai avem douăzeci de ani ? E prea tîrziu, Greta.

GRETA (*cu încăpăţinare feminină*) : Dar îl iubesc, am avut, în noaptea asta, revelaţia că îl iubesc.

ALEX (*cu ironie detaşată*) : Eşti drăguţă că-mi vorbeşti atît de deschis. Şi accept faptul că nu mai pot aduce nimic nou în viaţa ta, decît oboseală, obişnuinţă şi deziluzii. Însă nu-l iubeşti, Greta, şi n-ai să fii nefericită din cauza acestei așa-zise iubiri, decît dacă o să te încăpăţinezi cu orice preţ. Există şi astfel de masochisme. De fapt, te-a sedus gestul lui, atît de nebuşeşte, de neverosimil cavaleresc, încît nici cei douăzeci de ani pe care îi avea Dan atunci nu-l explică. Însă ceea ce te împinge acum spre el, criza pe care o faci, nu e dragoste, ci milă şi orgoliul tău jignit că îi eşti datoare. Dacă primea, îl trăgeai, fără să ştii, pe sfoară. Dar, Dan n-are nevoie nici de mila, nici de datoria ta. Crezi că, altfel, pleca ?

GRETA (*obosită*) : Tu n-ai, citeodată,

impresia, Alex, că unii dintre noi alcătuim un soi de generație, cum să spun, neterminată? Ca niște fructe frumoase pe dinafară și mușcate de gerul iernii pe dinăuntru.

ALEX: Poate. Asta înseamnă că am căzut la examenul de istorie. (Pauză.) Nu vii? Ești frîntă de oboseală. Dincolo e mai cald. (Deschide ușa camerei lui Dan, dar rămîne o clipă cu mina pe clanță. Ca pentru el.) Ei, și?

GRETA: Ei, și... ce?

ALEX: Nimic anume. Uite, așa... Ei, și!

(Intră și închide ușa. Greta rămîne un timp imobilă, se duce încet la ferastră, apoi la ușa care dă afară, o deschide, dar o pală de vînt o împinge înapoi. Închide ușa. Se îndreaptă spre camera lui Dan, cu furie amestecată cu disperare.)

GRETA: Ce înseamnă ei... și? N-ai voie să spui ei... și! (Se repede spre ușa camerei alăturate și intră. Scena rămîne goală. Se aude doar țipătul Gretei.) Alex! (Apoi, în scena goală, lumina se stinge încet.)

C O R T I N A

„Rampa”, acum 50 de ani
februarie 1930

Pentru istoria Radiodifuziunii Române: se transmite, evident „pe viu”, noua piesă a lui Mircea Ștefănescu, *Comedia zoriilor*, cu Irina Nădejde, Al. Finți, V. Ronea, Jules Cazaban. Regia, Victor Ion Popa. Este prima piesă românească transmisă la radio. ● În librării, volumul postum al poetului în care se puneau mari speranțe, D. Iacobescu: *Quasi*. Volumul, îngrijit de Perpessicius, este azi o raritate bibliofilă. ● O nouă piesă de Lucian Blaga, *Cruciada copiilor*. Victor Eftimiu promite s-o joace în actuala stagiune. ● În traducerea poetului Al. T. Stamatiad, se joacă, la Naționalul bucureștean, *Oaspetele nepoftit* de M. Maeterlinck. Direcția de scenă, C. Nottara. ● Un vechi slujitor al teatrului liric, trecut de mai multă vreme la „proză”, Vladimir Maximilian, va monta, la

Opera Română, *Liliacul* de Strauss. Interpreți principali, Emil Marinescu și Niculescu-Basu. ● Se retrage din teatru, grav bolnav, Aristide Demetriade. Cîntecul de lebedă al marelui actor va fi poemul dramatic al lui Zaharia Bărsan, *Trandafirii roșii*. Pe afiș, încă două nume ilustre — C. Nottara și Iancu Petrescu. ● Mare animație în lumea scenei. Se lucrează la o nouă lege a teatrelor. Juriști de renume, ca I. Gr. Periețeanu, dau explicații interminabile. ● În ajunul premierei cu *Fata ursului*, poetul și dramaturgul Vasile Voiculescu declară: „Am încercat să desenez caractere tari, așa cum le-am văzut în copilăria mea de muntean. O fată dirză, al cărei ideal este libertatea și dragostea”. ● După succesul cu *Domnișoara Nastasia* pe scena soților Bulandra, George

Mihail Zamfirescu încredințează primei noastre scene drama *Sam*. În rolul titular, Al. Critico. O lungă distribuție, cu destule nume notabile, promite un spectacol interesant. ● La Studioul Naționalului se anunță *Act venețian* de Camil Petrescu (versiunea într-un act). Distribuția: Alta — Marioara Voiculescu, Pietro — I. Anastasiad, Cellino — Al. Critico. ● În urma campaniei de presă, Camera votează o pensie viageră văduvei lui Coșbuc. Dar, după cîți ani de la stingerea marelui poet? ● Sosește în Capitală, pentru a apărea în spectacolele teatrului său (condus, în lipsa sa, de Victor Ion Popa), societara Comediei Franceze, Maria Ventura. În curînd i se vor alătura George Vraca, Pop Marțian, Aura Buzescu. ● Afișele de teatru comercial anunțînd *Hokus-Pocus*, *Omul zilei*, *Sfîrșitul doamnei Cheyney*, *Spune-mi că sînt urit* etc. nu umbresc realizările artistice de seamă. Pe scenele Teatrelor Naționale se reia marile repertoriu, într-o amplă desfășurare de forțe actoricești.

Ionuț Niculescu